

La Femosa

REVISTA D'OPINIÓ I INFORMACIÓ LOCAL ARTESA DE LLEIDA

Número 314

SETEMBRE - OCTUBRE 2021

P.V.P. 3€

JORNADES EUROPEES DE PATRIMONI 2021

Fotografia:
Josep Ma Esteve

SUBSTITUCIÓ DE LA GESPA DEL CAMP DE FUTBOL

SUMARI

Pòrtic	3
Actualitat Artesenca	4
J. M ^a Esteve / Fotografies: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i J. Gallart	
Castanyada a l'Escola	7
Escola Els Til·lers	
El Casal de Jubilats Sant Miquel	8
La Junta	
Jornades Europees de patrimoni	9
Montserrat Nicuesa Vilardell	
Tornem al foc, tornem a fora	11
Junta del Griu	
Espais que remouen emocions	12
Laura Farran	
Domus Domini: Altres cinemes	14
Miquel Carrera Castellví	
Ona de calor	15
Antoni Garròs Solé	
El manà dels Déus	16
Roger Gil Barberà	
Un raconet d'Artesa	17
Fotografia Àngels Florensa	
El meu club de fans	18
Antoni Garròs Solé	
Poesia: Pluja de mots	18
M. Assumpció Cornadó Lladó	
La nostra vida una alternança de primaveres i tardors	19
Parròquia d'Artesa de Lleida	
Fauna del terme: La Guineu	19
Isidre Drudis Bellmunt	
El reportatge. 4 anys de l'1 d'octubre, una data a recordar	20
Fotografies Eva Aixut, Josep Ma Esteve, M. À. Florensa i Josep Gallart	
El Jesuïta Jaume Batlle Bosch,	22
Eudald Pijuan Mor / Fotografies: C.F. Artesa	
El poder de les paraules	27
Eulàlia Solà Miró	
De dol	29
Antoni Garròs Solé	
L'11 de setembre de 2001 a Artesa	30
Fotografies Arxiu de La Femosa	
Com ens veien fa 20 anys	31
Cròniques del C.F. Artesa de Lleida	32
Eudald Pijuan Mor, fotografies CF Artesa de Lleida	
Humor: l'avi i la neta	35
Xavi	
Entreteniments	35
Miquel A. Navarro, Albert Batiste i Lluís Gil	
Ho hem llegit a... ..	37
La cuina Femosa	38
Lluís Gil Fontanet	
Telèfons i horaris d'interès / Solucions als passatemp	39
Imatges d'actualitat	40

LA FEMOSA

AGRUPACIÓ CULTURAL - ARTESA DE LLEIDA

Edita

Agrupació Cultural La Femosa
Carrer dels Gallarts, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
lafemosa.artesalleida.cat
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernàndez
Lluís Gil Fontanet

Col·laboradors

Albert Batiste Bonet
Miquel Carrera Castellví
Ma Assumpció Cornadó Lladó
Isidre Drudis Bellmunt
Escola Els Til·lers
Josep Ma Esteve Muñoz
Laura Farran Botargues
Felip Gallart Fernàndez
Josep Gallart Fernàndez
Antoni Garròs Solé
Roger Gil Barberà
Lluís Gil Fontanet
Junta del Griu
Junta de la Llar de Jubilats
Montserrat Nicuesa Vilardell
Miquel Àngel Navarro
Josefina París Mor
Parròquia d'Artesa de Lleida
Eudald Pijuan Mor
Eulàlia Solà Miró
Xavi

Fotografies

Arxiu Fotogràfic de La Femosa
Ma Àngels Florensa Bertran
Josep Gallart Fernàndez
Felip Niubó Gasol

Correcció de textos

Eulàlia Solà Miró

Maquetació i impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa, 2ª època
Número 314
Setembre - Octubre de 2021
DLL 264-1981
ISSN 2339-7365
P.V.P. 3 euros

Amb el suport de:

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Diputació de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Els articles que apareixen a les pàgines de La Femosa reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

PÒRTIC

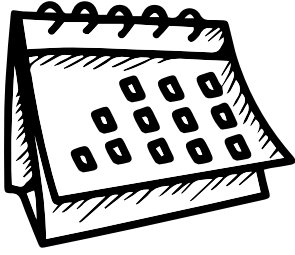
El passat número denunciàvem l'incivisme que pateix el poble. Un fet que venim dient ja fa bastants números. I acabàvem el pòrtic amb aquestes paraules plenes de bona fe: Tant de bo aquesta vegada sigui ja la darrera. Malauradament no ho ha estat. El 18 de setembre ens aixecàvem amb la imatge lamentable de la deixalleria cremada i un seguit de pintades a les parets de les piscines amb amenaces greus cap als Mossos d'Esquadra.

Sembla que hi ha gent que no sent el mínim respecte cap al comú, cap al que és de tots. Gent que no se sent vinculada al poble i aprofita l'anonimat per destruir tot allò que representa Artesa. Quina mena d'odi i de ràbia pot impulsar algú a cremar una deixalleria? Què pretén, o que pretenen, amb aquest acte? Què volen demostrar? A qui volen intimidar? Quina mena d'incapacitat pateixen per no ser capaços d'expressar-se d'una forma mínimament enraonada? Quina mena de deficiència tenen per no saber buscar una solució, una sortida al seu mal estar que vagi més enllà de la pura violència?

Hi ha tres menes de persones: les que construeixen, les indiferents i les destructives. Les primeres busquen el consens, el diàleg, la tolerància i treballen pel bé del comú, perquè el poble esdevingui cada dia millor, més net, més habitable, amb més cultura i qualitat de vida. Les segones viuen encapsulades. Són absolutament passives. Sempre esperen que un altre passi al davant i resolgui les coses. Passen per la vida sense sortir de la seva clafolla: deixen fer, però no fan res pels altres. Les terceres, les persones destructives es recreen en fer desaparèixer tot allò que no els plau. En utilitzar el menyspreu, l'insult, la grolleria, la força i la violència contra tota forma de pensar i de concebre la vida diferent de la seva. No creuen en el respecte, ni en la democràcia, ni en la llibertat. I es manifesten de forma intolerant i irrespectuosa contra tot allò que vagi més enllà de la seva bèstia. Els que han provocat aquest incendi pertanyen, sens dubte, a aquesta tercera categoria. No entenem què han fet, ni per què ho han fet. Ni creiem que ells mateixos ho puguin explicar de forma enraonada i coherent.

Hem denunciat pintades. Hem denunciat abocaments descontrolats. Hem denunciat brutícia llençada pels carrers i per diferents indrets del terme. L'incendi del setembre ens va deixar estorats pel que té de violència gratuïta, salvatge i malintencionada. Ultrapassa ja tot el que és suportable. Ens preocupa vivament. Des d'aquí volem mostrar tot el nostre rebuig a aquest acte. Estem tips de brutícies, de pintades, de grolleries, d'amenaces, de violències. N'estem farts. Ja n'hi ha prou. Un poble no deixa de ser una família i dins d'una família és incomprendible una actitud tan ofensiva com aquesta. Volem un poble net. Volem respecte. Volem viure en pau.

ACTUALITAT ARTESENCA

— Josep Ma Esteve —

Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa, J. Gallart —

PANDÈMIA CORONAVIRUS

Com en tot el país, durant aquests darrers dos mesos la situació de la pandèmia ha millorat notablement. La campanya de vacunació ha començat a fer efecte i, tot i que encara no hem superat la pandèmia, els casos no són tan nombrosos ni tan greus. Però no podem abaixar la guàrdia, sobretot de cara a les properes celebracions

ESQUERDES A LA COMASALA

Durant els mesos de setembre i octubre s'ha manifestat una greu patologia a la Comasala amb l'enfonsament d'una cantonada de l'edifici degut a una fuga d'aigua molt important, la qual ha suposat que, per garantir la seguretat estructural de l'edifici, s'instal·li una aparatosa estructura metàl·lica provisional de reforç per tal d'estintolar l'edifici mentre duren les obres de consolidació dels fonaments que han fallat.

INICI DE CURS

L'arribada del mes de setembre suposa un retorn a les rutines que ens acompanyen fins al proper estiu. Una de les més importants és el retorn de les nostres filles i fills a l'escola per iniciar un nou curs.

Però també suposa que es reactivin altres serveis, com ara el Telecentre, les activitats extraescolars o l'escola municipal de música.

FESTES IL·LEGALS

S'està convertint en un costum que se celebren al nostre secà festes il·legals amb la participació de molta gent i vehicles. S'hi estan fins ben entrat el matí ficant música sense que s'hi posi remei.

DIADA DE CATALUNYA

L'11 de setembre es va celebrar la Diada del nostre país, amb el relaxament de les mesures contra la Covid, es va poder organitzar una nova manifestació a Barcelona en la qual molts dels nostres veïns i veïnes hi van participar.

En el nostre poble es va celebrar un petit acte al Pavelló Municipal amb la lectura del manifest de la Diada de Catalunya i tot seguit el cant del nostre himne nacional *Els Segadors* a càrrec de la coral La Primavera i de la soprano Maria Altadill.

CONCENTRACIÓ DETENCIÓ DEL PRESIDENT

El 24 de setembre es va produir una concentració de repulsa contra la detenció a l'Alguer del president Puigdemont quan hi anava a participar en unes jornades. L'acte consistí en la lectura del manifest i va finalitzar amb el cant del nostre himne nacional, *Els Segadors*.

ACTIVITAT TEATRAL

Després de l'estiu, l'activitat teatral s'ha reactivat amb l'escenificació de dues obres de teatre i la celebració del festival de teatre Artesa Arts.

El diumenge 26 de setembre, a les 7 de la tarda a la sala del Teatre Municipal, es va representar l'obra de teatre Xerraires espectacle teatral d'humor a càrrec de la Companyia Xerraires Espectacles.

Durant tot el dia del dissabte 2 d'octubre es va celebrar el Festival Artesa Arts amb diversos espectacles i jocs per a tot el públic infantil repartits en diversos espais del poble. El programa del festival fou:

A les 11 del matí.- Beatbox Circ a càrrec de la Companyia Improvistos Krusty Show, a la sala del Teatre Municipal, espectacle per a tots els públics.

A les 12 del migdia.- Kasting a càrrec de la companyia La Cremallera Teatre, a la sala del Teatre Municipal, espectacle també per a tots els públics.

De 4 a 20 de la tarda.- Residència de contes macabres, a càrrec de la companyia El Sidral, al Pavelló Municipal, espectacle per a majors de 6 anys.

En el mateix horari i en el mateix espai, Jocs de fusta amb la companyia Sac Espectacles.

A les 5 de la tarda.- M'he portat bé, a càrrec de la companyia La Pantomima, a la sala del Teatre Municipal, espectacle per a totes les edats.

A 2/4 d'11 de la nit.- Cabaret d'arts escèniques, a la sala del Teatre Municipal. Espectacle de varietats artístiques per a adults.

Per finalitzar l'activitat teatral del mes d'octubre, el diumenge 24 d'octubre, a les 6 de la tarda, es va representar la comèdia Toc Toc a càrrec de la Companyia Talia Teatre.

CASTANYADA

Aquest any, tot i la pandèmia, es va poder celebrar, a la sala del Teatre Municipal, una nova edició del Castanyot, festa de la castanyada organitzada per l'AJALL. Amb el relaxament de les mesures sanitàries, es van poder celebrar reunions familiars més grans.

Com no, la festa també es va celebrar a l'escola Els Til·lers i a la Llar d'infants Rialles. Per alegria dels pares i mares, aquest any va poder ser oberta a les famílies.

Castanyada a la Llar de Jubilats

INCIVISME

En aquesta edició hem de tornar a insistir en actes d'incivisme que s'han produït al nostre poble, però aquest cop han estat molt més greus, i han passat a ser actes delictius com ha estat la crema de la deixalleria mòbil ubicada a l'aparcament de les piscines. Els autors, a més, van fer unes noves pintades contra el cos dels Mossos d'Esquadra entre altres.

CINEME SETEMBRE-OCTUBRE

Dia	Pel·lícula
5 de setembre	Uno para todos
12 de setembre	El inconveniente
19 de setembre	La odisea de los Giles
10 d'octubre	Adú
17 d'octubre	No matarás
31 d'octubre	En guerra con mi abuelo

OBRES AL CAMP DE FUTBOL

Després de fer-se un ressebrat al camp de futbol abans de començar la temporada oficial del CF Artesa de Lleida i de l'Escola de Futbol Intercomarcal, usuaris de la instal·lació, el qual no ha funcionat i, després haver-se reproduït el problema de les males herbes, l'Ajuntament ha decidit buscar una solució més adient, que ha consistit a tornar a fer el moviment de terres per donar els pendents correctes al terreny de joc, instal·lar noves canonades de reg i tornar a plantar la gespa. Les obres suposaran una important despesa econòmica no prevista als pressupostos.

CASTANYADA A L'ESCOLA

Escola Els Til·lers

Aquest curs la festa de la Castanya a l'Escola Els Til·lers l'hem celebrat una mica diferent:

El dijous 28 a la tarda, els nens i nenes del Bloc 1: P3, P4, P5, 1r i 2n vam recitar poemes de tardor i ballar danses tradicionals i cançons de castanyada. Ens van venir a veure les famílies del Bloc 1.

Els nens i nenes del Bloc 2 i l'alumnat de la Llar també van sortir a veure'ns.

El divendres 29 vam fer les següents activitats:

Al matí els i les alumnes vam realitzar tallers de tardor a les aules. I tots els nens i nenes del Bloc 1, després del pati, vàrem anar al cine.

A la tarda vam tornar a obrir la porta corredissa a les famílies del Bloc 2 per poder veure recitar i ballar danses tradicionals a l'alumnat de 3r, 4t, 5è i 6è.

Per fer els balls ens vam disfressar de castanyers i castanyeres, amb un detall (o més d'un) com: camisa blanca o de quadres, mocador, davantal, faldilla, boina, barretina...Ens ho vam passar molt bé!

EL CASAL DE JUBILATS SANT MIQUEL

La Junta — Fotografies: M. À. Florensa

El casal de jubilats es posa en marxa per tal de superar la pandèmia del coronavirus, buscant la normalització, però sense perdre la perspectiva del que ha passat, molta gent ens ha estat preguntant per la famosa data d'obertura i s'ha de ser conscients que l'edifici ha passat per una important remodelació per permetre crear en el pis superior un centre de serveis i també un degoteig de mesures de l'agència catalana de la salut que condicionaven la reunió de persones en recintes tancats la junta no volia passar per ser massa agosarada.

Per tal d'activar la situació es va fer una reunió popular a la llar del poble on es van posar en comú els desitjos i les necessitats i on l'ajuntament d'Artesa de Lleida va pactar quina seria la manera de funcionar de la llar de jubilats.

Assemblea dels Jubilats

Un altre punt on ja actuava la junta era posar en marxa la maquinària d'autoservei, retirant els productes caducats, actualitzant-ho tot, també s'ha connectat la fibra òptica i s'ha buscant el servei per tal de poder veure els partits de futbol, cosa que no s'ha pogut aconseguir.

Membres de la Junta

Igual que el moviment es demostra caminant la normalitat s'assoleix funcionant el dia a dia i hem tingut dues efemèrides que han permès avaluar on ens trobàvem, la primera va ser poder reunir-nos en la festa de Sant Miquel a la Llar del Poble, la novetat ha estat que la taula estava parada en productes de càtering per tal d'aconseguir una higiene tan completa com sigui possible i la segona com cada any ha estat la Castanyada amb una bona participació de la gent gran del poble.

Dinar de Sant Miquel

Ens falta posar en marxa el servei del fisio i de podologia que segurament anirà coordinat amb el centre de serveis, però que estem activant la seva posada en marxa.

No voldria acabar sense donar el condol als familiars dels amics i socis que hem perdut en aquesta tempesta sanitària i que no us quedeu a casa, veniu al Casal de Sant Miquel que així ens podrem veure les cares, sense oblidar els jubilars de nou, que s'han d'apuntar per poder compartir desitjos i futur.

Castanyada dels Jubilats

JORNADES EUROPEES DE PATRIMONI A ARTESA DE LLEIDA

Montserrat Nicuesa Vilardell

Un any més, els dies 8, 9 i 10 d'octubre, Catalunya va celebrar les Jornades Europees de Patrimoni (JEP), una iniciativa del Consell d'Europa i la Comissió Europea que té lloc ininterrompudament a Catalunya, des del 1991. Unes jornades que estan considerades l'activitat participativa més important d'Europa en relació amb el patrimoni cultural.

Aquest any, la festa major del patrimoni cultural era més especial que mai: se celebrava 30 anys d'organització de les Jornades Europees de Patrimoni a Catalunya. Al llarg d'aquests anys, sota l'impuls de la Generalitat de Catalunya i amb la col·laboració de la Federació de Municipis de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis, l'Institut Ramon Muntaner i l'Associació Capital de la Cultura Catalana, s'ha aprofitat la riquesa i la diversitat del patrimoni cultural a la ciutadania. Centenars de municipis, museus, monuments, associacions i entitats culturals d'arreu del territori, any rere any, han obert les portes de casa seva i han donat a conèixer el nostre passat i la nostra identitat cultural.

Al llarg d'aquests 30 anys l'Agrupació Cultural *La Femosa* també hem participat en diverses ocasions en aquesta iniciativa d'abast europeu, organitzant activitats per a donar a conèixer el patrimoni i la història del poble. Enguany a Artesa de Lleida les Jornades Europees de Patrimoni 2021 i *European Heritage Days* es van celebrar el diumenge dia 10 d'octubre. Per una banda des de l'Agrupació Cultural *La Femosa*, amb la col·laboració de l'Ajuntament, vam organitzar una visita guiada, d'11 a 14 hores, al Museu de Prehistòria oberta a tothom. Així mateix vam col·laborar en la visita guiada al Museu de Prehistòria que va organitzar l'Associació *L'Afany* de Puigverd de Lleida, per veïns i veïnes de la població, la qual va tenir lloc entre les 10 i les 11.

Paral·lelament es van organitzar diferents actes al voltant del Patrimoni Immateral organitzats per l'Associació Cultural *Àgora* d'Albatàrrec i el grup de música de tradició oral "*Krregades de Romanços*", que van fer la proposta de recuperació del Patrimoni Immateral: "Participa del *Flow* dels nostres padrins. Recuperem les cançons de l'Obra del Cançoner" fent tornar a sentir en cadascun dels pobles les cançons que va recollir l'Obra del

Cançoner Popular de Catalunya durant els anys 1921 fins al 1936. Van buscar la complicitat de Corals, Escoles Públiques, Escoles Municipals de Música, Associacions Culturals de quatre pobles del Segrià en què les Missions de l'Obra del Cançoner van passar a recollir aquestes cançons. L'acte va consistir a explicar què és l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i la seva història, llegir la memòria de la visita en el poble o ciutat que va acollir l'activitat i cantar una de les cançons recollides. Aquest any va ser una prova pilot amb la intenció que el proper any 2022, centenari de la creació de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, esdevingui una festa en molts altres pobles i llogarets.

El dissabte dia 9 d'octubre, a les 12h a la Plaça Josep Eritja de Sudanell l'alumnat de l'escola de música CIM i els de l'escola El Roser, van cantar la cançó: "L'hostal de la Perera", cantada per Francisca Inglés, dita la Pubilla del Codony, filla i veïna de Sudanell l'11 de setembre de 1930.

El diumenge dia 10 d'octubre a les 11:30h a la Plaça Sant Salvador d'Albatàrrec es va cantar una "Cançó de pandero". A les 12:30 a la Placeta de Puigverd de Lleida, la Coral La Palometa va interpretar "L'hostal de la Pera", cantada per Antònia Guasch, filla i veïna de Puigverd el 29 d'agost de 1930. I ja per acabar a les 12:30 a la Plaça Major d'Artesa de Lleida l'alumnat de l'Escola Els Til·lers i de l'Escola de Música Municipal van cantar "Les nines de Cervera", cantada per Maria Solé Batlle, dita la Maria del Peix o la Peixa, filla i veïna d'Artesa el 2 de setembre de 1930.

La 2a setmana d'octubre a l'escola Països Catalans de Lleida l'alumnat de 2n de primària va cantar "Cançoneta eliminativa", cantada per un grup de nenes de la casa Hospici de Lleida, el 26 d'agost de 1930.

Aquest simple acte dona el tret de sortida a les commemoracions que, des de les administracions, associacions i entitats es realitzaran l'any 2022, centenari de la creació de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

Visita guiada al museu

Grup l'Àfany de Puigverd de Lleida

TORNEM AL FOC, TORNEM A FORA

Junta del Griu

Per fi, després d'un llarg temps de prohibicions, renúncies i pèrdues, vàrem poder tornar al foc. Es respiraven les ganes d'anar a fora, de veure altres colles i de sentir el caliu dels petards i dels espectadors. Alhora, però, també ens afloraven nervis de dins, com si després de tant de temps tornéssim a ser novells. L'entusiasme ens governava. Als diables per cremar, saltar i ballar, i al públic, per gaudir, aplaudir i oblidar-se, per un moment, dels temors i les preocupacions. Va ser, realment, una sortida molt especial.

Ens tornàvem a estrenar fora de casa un 25 de setembre. Vam aterrar al Prat de Llobregat amb el Griu amb motiu dels 30 anys del Pollo, la bèstia local, i per celebrar el XXXVI PRATIFOC que organitzaven els Diables del Prat. Allí ens hi esperaven altres bèsties, com la Pigota de la Poble de Montornès, la Ferla de Begues, la Garsa de Sant Feliu, el Drac de Granollers, la Papota i, per suposat, l'amfitrió, el Pollo. A l'hora de dinar ja hi érem, tot i que fins a la nit no entràvem en acció. Ens tenien preparat un àpat senzill, però la veritat és que ben original per l'ocasió, ni més ni menys que un bon pollastre amb patates.

Aquest cop, a causa de les mesures per la covid-19, no vam fer cap cercavila, tot va ser en un format espectacle i en un mateix lloc. Unes grans grades s'alçaven davant la pista que faria d'escenari. Durant les hores en què el sol encara es deixava veure, s'hi van realitzar diferents espectacles de cultura catalana: danses, castellers i trabucaires. Van anar escalfant l'asfalt on, posteriorment, a la nit, els diables ho cremaríem tot.

Un cop la foscor va regnar al Prat, l'infern, després de molt temps apagat, va ressorgir trencant el cel negre. A partir d'aquell moment, el foc no es deixava consumir mai, sempre hi havia alguna bèstia cremant o els Diables del Prat fent de les seves. Les bèsties anaven encenent una a una al mig de l'escenari, i els dimonis amb les llances consumien el temps entre una i altra. La gent aplaudia a cada actuació mentre es retocava la mascareta. La pólvora en suspensió es barrejava amb les ganes i els somriures de públic i diables. Balls de bèsties, balls de diables, castells de foc i enceses conjuntes plenes de fum i color. Una vesprada màgica i esgotadora a la vegada. Dues hores contínues de pirotècnica i festa.

Vàrem acabar la celebració impregnats d'una suor de sofre, amb els músculs treballats i l'estómac pensant en el següent àpat. Però el viatge i la feina van valer la pena. Va ser una sortida desitjada i necessària, de les que sempre recordarem, de les que tot dimoni requereix de tant en tant. Una nit plena de guspis que clamaven llibertat després d'una llarga quarantena.

Salut i foc.

ESPAIS QUE REMOUEN EMOCIONS

Laura Farran

El paisatge es defineix com la fesomia que ofereix una determinada porció de territori a un observador, és a dir, tot allò que els ulls d'aquest abasten des d'un determinat punt d'observació .

Els nostres ulls poden encabir un territori de moltes maneres: ens podem fixar en la seva natura, embadalint-nos en el paisatge agrest de secà o en el més exuberant de regadiu o també ens podem fixar en els components més humanitzats etc.

Ara bé, no és el mateix “veure el paisatge” que “viure el paisatge” i és que hi ha paisatges que et fan traspasar la línia de l'observació, paisatges que lliguen profundament la interacció entre geografia i història i desperten una empatia interior cap a les vides de les persones que van deixar-hi empremta i fins i tot la vida i així hi ha paisatges que són també “vida”.

Un exemple d'aquests paisatges que alhora que els observes, et parlen a través del seu espai patrimonial, el trobem a **Arromanches-les-Bains**. És una petita localitat de Normandia (França). És també una destinació turística popular i, a les seves platges, els banyistes poden prendre el sol o nadar enmig dels vestigis que mostren l'important paper que va desenvolupar aquesta localitat en el desembarcament de Normandia, en el transcurs de la Segona Guerra Mundial.

Arromanches-des-Bains (Normandia)

Aquest paisatge, escenari d'una cruenta batalla, ha estat potenciat com un centre cultural i turístic, com un museu a l'aire lliure on donar a conèixer, d'una manera didàctica, un espai de conflicte, amb un profund respecte, però també amb una gran naturalitat respecte els fets i els seus protagonistes. Així, curiosament, enmig del que van ser els horrors d'una guerra, la gent gaudeix dels plaers de la pau. Molt diferent ha estat la situació a Espanya. Aquí no hi ha hagut gaire interès per la creació d'un museu

patrimonial rigorós i responsable sobre la Guerra Civil (1936-39).

A Catalunya es van començar a museïtzar alguns conjunts patrimonials gràcies a l'actuació d'institucions com el **Memorial Democràtic** que realitza una important tasca de recerca, catalogació i difusió dels espais de memòria, establint la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica, la qual agrupa un conjunt d'indrets que constitueixen el patrimoni memorial des de la Segona República fins a la Transició Democràtica, i que articulen una voluntat comuna perquè es recuperin, es conservin i es difonguin. Entre els molts espais protegits s'inclouen el patrimoni recuperat in situ (trinxeres, búnquers etc.), camins de memòria (rutes de l'exili...), espais de resistència, monuments memorials etc.

Visitar alguns d'aquests espais és emocionar-nos, contemplant els vestigis del que va suposar per a les persones que van modificar aquells paratges, que hi van fer història amb la seva lluita, alguns amb la seva vida i que ajuden a entendre una dura part de la nostra història. Ens referim a:

El tossal de Déu o “el Merengue”. És un turó que es troba al costat de la carretera de Balaguer a Camarasa. Formava part del cap de pont de Balaguer que les tropes de Franco van ocupar durant el mes d'abril de 1938. Aquí s'esdevingué un dels combats més intensos entre el bàndol nacional i republicà. Els republicans van intentar reconquerir-lo al mes de maig de 1938. Hi va haver moltes víctimes, sobretot nois de la “lleva del biberó”, que van combatre per primera vegada en aquest escenari,

El Merengue. Record dels supervivents de la Lleva del Biberó.

sense a penes haver rebut instrucció. Aquest turó es va anomenar popularment “ el Merengue” perquè un oficial republicà va animar els soldats a conquerir-lo amb la frase “*Vinga, nois, això ens ho menjarem com un merengue*”.

És un espai de memòria històrica recuperat i senyalitzat, es poden visitar les línies de trinxeres, nius de metralladores i dalt del turó, un monòlit commemoratiu, col·locat pels supervivents de la lleva del biberó als anys 80. El lloc està museïtzat per tal de poder-lo observar de manera didàctica.

Prop d'allí es troba també el **tossal de les forques** (la Sentiu de Sió), on es troben les restes d'un seguit de trinxeres franquistes amb parets de ciment.

Malauradament, actualment el seu estat de conservació és pèssim.

Hi ha paisatges que remouen l'empatia i fan brollar sentiments de complaença i orgull. A principis de setembre vaig poder visitar diverses ciutats italianes i l'illa de Sicília. Allí a la ciutat de Messina, em va sorprendre un paisatge urbà on destacaven la petjada en multitud d'espais del que va ser la presència catalana a l'illa.

L'any 1282, l'exèrcit de Pere II de Catalunya i III d'Aragó conqueria Messina, enmig de l'ocupació de l'illa de Sicília, fent valer els seus drets com a espòs de Constança, filla del rei Manfred i hereva de la corona.

Església dels Catalans. Messina

Allí es va instal·lar una petita colònia catalana dedicada a la manufactura i comerç de la seda. La guia ens va destacar que aquesta colònia catalana va ser molt important per al creixement econòmic de la ciutat i que a més va invertir en la reconstrucció d'edificis històrics i en l'embelliment de la ciutat, de la qual cosa els estaven molt agraïts (tot i les famoses *Vespres Sicilianes*). Escoltar com parlava amb admiració dels catalans (acostumats com estem que se'ns vilipendí), em va fer mirar aquells paratges amb molt més interès.

Així, vam poder emmirallar-nos en la bellesa de l'**Església de l'Annunciata dei Catalani**, edifici del segle XII d'estil àrab-normand. Malgrat els dos terratrèmols que ha sofert la ciutat (el 1783 i el 1908), aquesta església sempre s'ha mantingut dempeus i sense cap afectació i era el lloc on assistien a missa i a les celebracions litúrgiques, els catalans de la ciutat i on s'hi aprecien restes de gòtic català.

També s'observen restes de gòtic català a la façana de la **catedral de Messina**, on hi destaca el sorprenent campanar amb el rellotge astronòmic i mecànic més complex del món i amb diversos autòmats de bronze que es mouen al so de l'Ave Maria de Schubert.

La petjada catalana és present en la vida de la ciutat. De manera que no els hi és estrany el pa amb tomàquet. Hi ha uns pastissos anomenats **catalani**, una de les varietats de figues de la zona s'anomena **catalanischi**. Igualment cognoms com **Catalanotti**, **Catalano** són corrents entre els sicilians i ben a prop de Messina es troba el petit municipi de **Barcelona**, un pintoresc poble que manté les essències de la vida rural.

Messina

Els espais poden remoure sentiments: pot ser una caminada en un paratge natural que t'aporta sensacions de tranquil·litat, de benestar per la calma que et transmet la natura; pot ser un carrer d'una ciutat atafegada de trànsit i de vianants que et pot generar sensacions contradictòries d'aclapament o bé de lleugeresa per perdre't en la dinàmica anònima dels vianants...

Cadascú té les seves pròpies impressions davant d'un espai. En aquest article només hi ha tres petits espais que m'han remogut emocions. Crec que ningú és indiferent davant d'un paisatge, el que un hi veu o admira queda a la nostra retina, com la paleta d'un pintor ho plasma en un quadre, donant-li la seva pròpia empremta i en certa manera omplint-lo de “ vida”.

DOMUS DOMINI ALTRES CINEMES

Miquel Carrera Castellví

Encara amb la idea i els records de cinemes, arribo a vivències més recents de cine. Repassats en el darrer escrit els meus cinemes de la capital, em toca recordar experiències de cine i de pel·lícula dels darrers anys.

Diré per començar que en marxar del poble amb 23 anys, també vaig abandonar la màgia de la llum de les dues finestres de projecció de la seva sala; no sé recordar ara les poques vegades que hi he tornat des de llavors. Deia també que no em considerava un gran cinèfil, ni un seguidor de la més rabiosa actualitat, però en reconec les meravelles de contar històries des d'una vessant visual. Tot un art.

I també valoro lo que significa el fet d'anar al cine, i no parlo pas de les crispetes ni altres snacks. És el fet de sortir, de fer plans d'oci, de canviar i atrevir-se a fugir de la comoditat de la tele, els vídeos del youtube o les cintes tan previsibles del gegant aquest de Netflix. I sortir per anar al centre de la ciutat on ara visc, per acudir a una sala multicines que allí freqüento ja és per mi un goig; sense massa enfarfegament enfilem rambla amunt caminant, i en 20 minuts som al cor d'una placeta que serveix d'aparador de les cintes que s'hi projecten en aquest Cine Imperial. Un cine al mig d'una ciutat és una meravella, tornen els records del cinema de Giancaldo a la plaça del poble, perquè li aporta una vitalitat diferent, de gent tranquil·la que s'hi atansa per a una estona de relax i històries.

Però també he estat usuari de cine de centres comercials, eh. Recordo els meus temps al sud est de la península, en els temps de l'esplendor de la construcció. Allí es van construir dos megacentres comercials al mig de camps abandonats ... i en cadascun una de les atraccions eren els cinemes. I havia tingut diumenges de cine i hamburguesa o cine i llaminadures. També el record de veure un casalot només obert en un extrem, i tota la resta de botigues i aparadors buit i fosc; feia una mica de feredat, la veritat.

Ara que la millor experiència que he viscut en els darrers anys en això de les històries projectades ... ha estat precisament en projectar la història quasi bé sobre un llençol blanc. Em refereixo al cine a la fresca.

I en concret al cine a la fresca al castell de Montjuïc, a Barcelona.

Una persona del meu entorn proper té el costum de celebrar el seu aniversari convidant els amics i familiars a un sopar i cinema dalt del castell, aprofitant que a l'estiu el fossar del castell militar es converteix en sala de projeccions. I ja son uns quants anys que ens hi enfilem amb les mantes, les carmanyoles, el pastís i les begudes, per celebrar com déu mana l'aniversari d'una cinèfila. I en guardo bons records de veure pel·lícules ja clàssiques en aquell lloc, símbol que va ser del poder militar que amenaçava. El que explicava al començament: no és

només el cinema, és el sortir, el celebrar, el gaudir de les vistes, el veure les vaixells al port en tornar, el descobrir com la gent s'ho empesca per fer festa, etc. I és que una gran ciutat ofereix molts tipus de gent, molts tipus d'espectacles, i un dels al·licients es això del pícnic en

aquella gespa, i com veus que la gent s'hi va acomodant per quan s'apaguen les llums de la sala (se'n va el sol). Acabem sovint xops de la mullena de la nit, amb dolor perquè ja no són anys ni hores, però contents de la festassa que ha suposat tot plegat.

L'experiència, inoblidable. Guardo més records de cines així, a la fresca. Al final de la costa alacantina, a tocar del Mar Menor, hi havia conegut algun cinema d'estiu, en una mena de pati al descobert amb incomodíssimes cadires de ferro, on a banda de la màgia de les projeccions hi havia l'encant de dur-se els coixins de casa i la bossa gran de pipes.

I ja posats nostàlgics, tinc també el record d'anuncis de cartellera d'un autocine a Barcelona, a l'autovia de Castelldefels. Xafardejant una mica he descobert que es va inaugurar el 1977, plegant el 1983. Tornant a terres del llevant peninsular, havia vist encara les restes d'un altre autocine a Fortuna, reconvertit en espai de mercat; podies veure encara la cabina de projecció i les marques a terra per delimitar els aparcaments.

I per acabar una recomanació de turisme cinematogràfic; si visiteu Madrid en un pont o quan s'escaigui, proveu d'anar a veure cine a la sala El Matadero, i a veure què us sembla l'experiència estètica que hi viureu. Com diuen ells ... *ahí lo dejo*.

ONA DE CALOR

Antoni Garròs Solé

Per TV3 avisen que estem entrant en una ona de calor! i cal estar previnguts! Els qui vam néixer el 1945, ja n'hem viscut moltes i no existien ni neveres ni aparells d'aire condicionat i ho vam aguantar. Recordo les nits d'estiu, al carrer de cal Martí on ens reuníem tot el veïnat des de cal Gregori, de cal Maco, encara recordo l'olor de la seva enfiladissa, cal Valeriano, l'Àuria, cal Cabreta, el Joan Anton... menjàvem un meló o una síndria que algú havia collit a l'hort i havia estat guardat en un lloc fresc de la casa. Els de cal Calvet ja festejaven i Cal Sileta ja quedava lluny, feien el seu rotlle, i ara inventen! "nits a la fresca!", no hi havia televisors ni Hola, però de novetats cada dia n'hi havia, que tothom sabia el que feia el veí, però si calia, sempre tothom estava disposat a donar un cop de mà i més quan sonaven les campanes! Les cases eren obertes, almenys pels petits que teníem entrada a totes i si calia ens manaven a comprar sucre a ca l'Angelina o a ca la Guinelda sense protestar que si ho fèiem tothom et podia arribar a l'esquena i si a casa ho sabien rebíem el doble. Anàvem on ens manaven i per la migdiada si havien segat a casa l'alfals, l'haviem d'anar a girar. Amb el Manolo, durant dos estius vaig anar amb bicicleta a Grealó a tapar forats i bufones i arrencar de pas alguna mala herba de l'arrossar amb el Josep de l'Àurea fins que venia el pare amb el carro i tornàvem cap a casa. Això si no havíem de batre i calia passar el rodet i el trill, abans no arribés la marinada per ventar i ningú ens avisava que venia una ona de calor, almenys no recordo cap pregó del Panarra, en aquest sentit. Ja veieu que no empro cognoms, que en aquell temps ningú en tenia! Millor dit tothom entenia tothom, però ningú l'emprava tret dels qui tenien un cognom no gaire repetit i el cognom era el nom de la casa: això ho vaig descobrir un any que em va tocar estar a la Mesa Electoral, i al demanar el DNI, em deien, que no em coneixes? I els havia de dir sí, però no sé el teu cognom! I tothom ho entenia i m'ho "xivatava" la Cèlia. Crec que seria bo, que els que saben, d'on ve el seu renom ho escriguin. Que no passi un dia el que em va passar a mi quan vam fer la festa dels 60 anys, en què una va fer una sopa de lletres amb els noms de totes les cases dels presents i a l'arribar el meu torn va dir casa amb una piga grossa i em vaig quedar veient visions: sabia que la padrina era de cal Pigrossa i l'altra de cal Caçapà! Una vegada que li vaig dir a l'AUREA que m'havien dit que el nom de Pigrossa venia, d'una padrina a qui havien promès que li donarien un tros on hi havia plantat un pi molt gran i encara l'espera, i ella rient em va donar un clatellot tot dient: carallot el que tenia un pi ben gros era ton padrí i no al tros, i jo pensant, padrí me'n podies haver guardat una mica més per a mi, i no el bonsai que he heretat!

Ja veieu que no empro cognoms, ja que en aquell temps pocs els sabien i si havies de portar algun encàrrec a algú ho tenies clar i que si dúiem el cognom, Gallart o Garròs hi havien d'afegir la casa i amb tot encara et faltava saber si era pel petit o pel gran! Crec que fora bo que es parlés dels renoms de les cases, però només es parlés del renom el que ve de la casa! Cadascú de la seva, que hi ha renoms que Déu n'hi do!!

I ja he acabat i no he parlat de l'Ajuntament, però una propera vegada penso fer-ho en exclusiva, ja que el Pere em coneix de fa molts anys i hem parlat gairebé de tot, sense deixar de ser amics! encara que sap que jo voto partit i el seu i el meu no són el mateix, que si votés persona estaria al seu costat i pot comptar amb mi sempre per criticar-lo, que sap molt bé que quan César o un emperador entrava victoriós a Roma sempre duia al costat un que li repetia: Recorda que ets un home que avui allò, que avui en diem :una mosca...!

La propera anirà d'ajuntaments passats i coses que es prometen i mai no s'han complert i a veure si alcaldes anteriors tenen tanta paciència! Recordeu que vaig ser regidor i que als 3 mesos vaig plegar fart, prometent als meus no tornar-hi mai més: Que gat escaldat d'aigua tèbia fuig! Però vaig sortir a un ninot del Segre dient: no hi veig tanta diferència entre una gavina i un colom! Moltes vegades continuo pensant el mateix encara que ara no hi ha gavines ni coloms, però ocellots n'hi haurà sempre per desgràcia! aviat començaran a caure les fulles dels plataners i estaré setiat a casa i l'alcalde tan ample si no puc sortir amb la cadira de rodes! Ahir per fer-me una mica més pesat vaig anar a buscar amb el David i la cadira de rodes les bosses de reciclatge i no hi havia ni una porta oberta per al gremi dels cadiraies !! I estem al segle XXI!

EL MANÀ DELS DÉUS

Roger Gil Barberà

Riiiiiiiiing. L'alarma va sonar per enèsima vegada i l'Amor, cansat de posposar l'inevitable, finalment va decidir aturar aquell so infernal. Malauradament, la ressaca i la falta de son que arrossegava li van jugar una mala passada. Quan va anar a apagar l'alarma, va tirar una de les moltes cerveses buides que s'amuntegaven sobre la tauleta de nit.

Crash! El terrabastall de l'ampolla estavellant-se contra el terra li perfora el cervell. L'últim que necessitava amb aquell mal de cap eren sons estridents. – Casom l'os pedrer! Què collons va passar ahir? – Es va preguntar mentre s'incorporava amb evidents dificultats – Com diantre vaig arribar a casa?

Amb penes, esforços i treball s'assegué sobre el llit, però quan va posar els peus a terra, va trepitjar una substància fastigosament gelatinosa.

– Ecssss! – L'Amor no va poder ofegar el crit de fàstic. La seva cara era un poema. Al costat de la birra que acabava de tirar hi havia rastres de vòmit. Tot apuntava que havia aixafat els seus propis sucgàstrics. Una arcada li va remoure l'estómac.

A fi d'oblidar aquell mal tràngol, va agafar una de les cerveses mig buides de la tauleta i se la va ventilar d'un sol glop. Beure li va semblar la via més ràpida per oblidar el que acabava de passar.

Després de netejar-se el peu ple de bilis fregant-lo contra els llençols, clavà la mirada al seu rellotge d'última generació i comprovà que s'havia adormit. Si no sortia de casa aviat, quan arribes al destí on hauria de trobar-se els seus objectius, una parella d'enamorats, potser ja s'haurien esfumat.

Amb la motricitat d'un orangutan ebri esquivà la resta de fluid viscos, amb la dificultat afegida de no trepitjar els cristalls de la cervesa. Així doncs, es posà la toga blanca, es fermà les sandàlies de canya alta, recollí l'arc i guardà les fletxes amb la intenció de sortir volant per la porta, però malauradament no va poder volar.

Per caprici del Déu Júpiter aquell matí plovia a bots i barrals, fins al punt que li era impossible propulsar-se amb les ales. En conseqüència, per arribar al seu destí hauria d'agafar l'autobús, com la resta de mortals.

Heu viatjat mai amb bus quan plou? És com estar dins d'una llauna de sardines, però l'autobús acostuma a olorar pitjor. Ple a vessar de gent xopa, els vehicles solen desprendre un tuf entre la pudor que fa un gos abandonat la primera vegada que el dutxes i l'alè podrit d'un feixista de VOX.

L'Amor s'havia llevat amb el peu esquerre. A causa de la gran aflluència de gent havia de viatjar amb el nas entaforat a les aixelles d'altres passatgers. Així doncs, va aprofitar una parada en la ruta d'aquell l'autobús per baixar i agafar una bafarada d'aire fresc. Després d'omplir-se els pulmons, va tornar a pujar a vehicle, però el seu trajecte s'acabaria allí mateix.

El xofer, que no aixecava ni un pam de terra, es va obrir pas entre els passatges fins que es va plantar als peus de l'Amor.

– Bitllet – va demanar el conductor amb una veu sorprenentment greu.

– Què?

– Bitllet – repetir l'homenet, com si fos un robot.

– No ho dirà per ... – L'Amor, amb la ressaca de campionat que encara patia, va callar un instant per ordenar els seus pensaments – No pensarà que m'he colat, oi? – Però gairebé no va poder acabar ni la frase que va sortir propulsat del bus.

Quan va posar la mà a l'estoig de les fletxes, on també i guardava el bitllet, el pilot, atemorit perquè li claves un projectil, va etzibar-li un cop de cap a l'entrecreix que l'arrancà del terra i feu volar fora de

l'autobús. La plantofada va ser de tal magnitud que l'ascens d'Amor només el va aturar la marquesina de la parada, on s'estavella de cap, quedant totalment inconscient.

Instants després d'aquella monumental castanya, un tro eixordador, provinent del mateix Déu del Tro, bramar al cel fent obrir els ulls d'Amor.

Estirat en aquella parada, encara mig grogui, gràcies al seu rellotge intel·ligent va poder esbrinar que estava a escassos metres d'aquella parella d'amants i que, per tant, podia arribar al seu destí a peu.

No estava tot perdut, pensà l'àngel caigut. Finalment podria complir amb el seu deure diví: enamorar aquells de joves passionals.

Ara bé, necessitava descansar. Llevar-se amb ressaca, xafar el teu propi vòmit i rebre un cop a l'entrecoix era massa fins i tot pel Déu de desig passional. Així doncs, l'Amor va decidir prendre's un descans, faria una cervesa al bar. Segur que un bon glop de canya freda l'animaria a complir la seva missió. A més, quina pressa podrien tenir dos joves en zel?

El problema és que després d'una glopada de cervesa en va fer una altra i així fins que davant seu es van acumular 8 gerres buides. L'Amor sortí del bar més begut del que hauria estat disposat a reconèixer. Però no tot eren males notícies; per fi havia pogut superar la ressaca, però havia pagat un preu molt alt per fer-ho: el seu actual estat d'embragament. I és que la ressaca és un peatge que només paguen aquelles persones que paren de beure. Fent esses va aconseguir arribar a la seva destinació i no li va costar localitzar els seus objectius: una parella

de poc més de 30 anys que, sense cap mena de pudor, es menjaven la boca amb un frenesí adolescent.

Amb la mirada borrosa, el Robin Hood de la passió va treure dues fletxes de l'amor del carcaix, va apuntar l'arc amb el pols tremolós cap a la parella i finalment disparà cap als enamorats, però no els va tocar.

Cupido no va veure el seu error, o dit d'una altra manera, no el va voler veure. Tenia pressa per posar punt final a aquell dia lamentable. A més, necessitava alcohol; si havia encertat el tir, volia una cervesa per celebrar-ho, però si havia fallat, en necessitava una altra per oblidar-ho.

I és que només el dia que l'amor es converteixi en alcohol, Cupido, el Déu de la passió, decidiria prendre-se'l seriosament.

UN RACONET D'ARTESA

Àngels Florensa

EL MEU CLUB DE FANS

Antoni Garròs Solé

Sóc de la collita del 45 i mai havia tingut fans i ara no em deixen viure tot el dia a sobre com si fos un BEATLE més: son uns i unes mosquetes negres. No els he preguntat mai pel seu sexe! que així com surto al terrat o al carrer, es tiren al meu damunt sense cap tipus de vergonya i per més acompanyat que vagi i ara fins i tot han descobert llocs que jo pensava que ja no existien, però reconec que a l'anar amb pantalons curts sóc un provocador i ells/elles innocents! Fa dies ho vaig posar en coneixement del senyor Alcalde per si tenia a bé ensulfatar o millor fer ensulfatar patis abandonats, selvàtics-naturals amb canyars que fan goig veure de tant ufanosos! I clavegueres i embornals per disminuir-ne la població, però com es veu que ha estudiat allò de: *no mataràs i estima el proïsme com a tu mateix*, no hi pot fer gran cosa. A més ara, que cal pintar primer els passos zebra i això porta molta feina i temps i ja arribarà l'hivern i potser em quedaré sense fans!, que més va aguantar JOB i no es va queixar mai, però jo no tinc vocació de sant, ni crec que me'n declarin mai, encara que de sants n'hi ha hagut de tots els colors! I carregats de tots els pecats que us vulgueu imaginar, que els del bisbe de Solsona ni són pecats més aviat són criaturades al costat dels que feien alguns de molt propers, en l'espai no en el temps, si voleu xafardejar una mica llegiu la vida del BEAT del 26 de març, que era monjo de Poblet i s'ho va passar la mar de bé amb la núvia i l'amiga, dues al preu d'una! Fins que el d'URGELL,

no el bisbe, l'altre va dir: prou i li va ensenyar el camí a la forca, però ell va ser més viu: 4 credos 5 parenostres 10 cops al pit i, cadascú a casa seva i ell beatificat i cadascú mort al seu llit, però elles no estan declarades beates, només ell, que ja se sap que la serp del Paradís només va temptar Eva. O no és així? Qui va rebre més càstig?(ell havia de guanyar-se les garrofes en un temps on tot era verge i productiu i ella havia de parir i cuidar la casa i els fills! No es pot comparar! I ara faig un crit de ràbia, ja que gràcies als meus fans! he de dur pantalons llargs, ja que han trobat el camí per arribar a allí on no sona i hi estic mossegat per davant i per darrera i això que em dutxo cada matí, però qui és el pinxo que diu: a mi no me s'escapa ni una gota! I sense poder agafar calci per a les meves cames que no reben sol. Gràcies senyor alcalde per no fer res per eliminar els meus fans, però podria exigir que mosseguessin el seu xiulet ,que el meu porta anys afònic!

PLUJA DE MOTS

M. Assumpció Cornadó Lladó

*Mai podré saber
fins allà on arriben
els meus mots
ni si s'aproparan a l'ànima
d'aquell o aquella que remou
la meua inspiració.
Prou sé que de vegades,
m'expresso amb paraules
que el temps i els sentiments,*

*fixen en elles una llum
estranya i desconeguda
als ulls del món.
Pluja de mots,
que viatgen a cavall
d'una fulla de tardor
que suaument,
besa la terra
i es lliura a l'amor*

LA NOSTRA VIDA UNA ALTERNANÇA DE PRIMAVERES I TARDORS

Parròquia d'Artesa de Lleida

En la natura hi ha un procés. A la tardor cauen les fulles i a l'hivern, tot és sec i sembla mort. Però només ho sembla. La saba vivificant roman i quan arriba la primavera, neixen noves fulles i flors que a l'estiu donaran fruit.

Si un arbre mantingués sempre les mateixes fulles i les mateixes flors, no es renovaria i quedaria estèril. Cal que caiguin les fulles i morin les flors, per tal que sorgeixi la nova vida i pugui donar fruit.

Això, que veiem tan clar en la natura, ens costa de saber-ho acceptar en la nostra vida. Hi ha moments en què, humanament parlant, tot ens va bé: estem «plens de fulles i flors». I voldríem que aquesta situació es mantingués sempre així: estàtica, inamovible.

Però, si vénen dificultats, quan, per així dir-ho, comencem a «perdre fulles i flors», ens costa d'acceptar-ho. Creiem que és un mal, que és un fet negatiu per a nosaltres.

Però no és així. Les dificultats ens ajuden a créixer i madurar. Per donar fruit en la vida, cal anar passant per etapes successives de mort i resurrecció. No hi ha cap altre camí de creixement, com ens mostra la vida de Crist.

No ens hem d'espantar si, a vegades, el cel se'ns enfosqueix i trontollen les coses en les quals confiàvem: la salut, la feina, els diners, el prestigi, les influències, les persones que ens envolten... Ni ens hem d'angoixar perquè ens caiguin «fulles i flors», és a dir, perquè tinguem fracassos i decepcions.

Perquè Déu sap treure béns dels mals: del fracàs de la creu, en va treure la salvació de la humanitat. I certs esdeveniments que potser vàrem viure com a negatius, després hem pogut constatar que ens han fet renéixer a una vida més plena de sentit.

És el que ens recorden les lectures d'aquest temps litúrgic: anuncien la destrucció de moltes coses caduques, però també garanteixen l'arribada de la salvació de Jesús. Per què no vivim amb més esperança?

FAUNA DEL TERME

Isidre Drudis Bellmunt

GUINEU (*Vulpes vulpes*) O «RABOSA»

Té l'aspecte d'un gos de talla mitjana. Té la cua llarga i amb un pom blanc a la punta. A l'estiu és més rogenca i a l'hivern té el pelatge més tupid i de color bru grisenc. El dessota és blanquinós. Entre el cap i el cos amida de 58 a 77 cm i la cua de 32 a 48 cm. De 35 a 40 cm d'altura fins a la creu i de 6 a 10 kg de pes en els exemplars adults.

La guineu es troba a qualsevol hàbitat, fins i tot en àrees molt humanitzades. Menja de tot: conills, perdius, ous i pollets, petits rosegaires, invertebrats, vegetals, carronya, acut als abocadors d'escombraries, menja les gallines mortes de les granges i pot capturar peixos i granotes. Descansa i cria a l'interior d'un cau.

Xavier AIXALÀ MARTÍ. Artesa de Lleida. Fauna. Peixos, amfibis, rèptils, ocells i mamífers; Col·lecció la Femosa, 1995, pàg. 111.

EL REPORTATGE

4 ANYS DE L'1 D'OCTUBRE. UNA DATA A RECORDAR

Fotografies: Eva Aixut, Josep Ma Esteve, M. À. Florensa i Josep Gallart

ALGUNS FOTOMUNTATGES SOBRE IMATGES DE L'I-O D'ARTESA DE LLEIDA

EL JESUÏTA JAUME BATLLE BOSCH, MISSIONER A LES ILLES CAROLINES (1892-1965)

Josefina París Mor i Josep Gallart Fernàndez

MOSSÈN JAUME BATLLE BOSCH

Mossèn Jaume Batlle Bosch va néixer a Artesa de Lleida el dia 28 de desembre de l'any 1892. Era el tercer fill del matrimoni format per Josep Batlle de ca l'Ambrosi d'Artesa i Teresa Bosch de cal Quico de Puigverd.

El Jaume, com els seus germans, el Josep, la Maria, la Teresa, el Baptista i el Miquel, van créixer en el si d'una família pagesa, creient i religiosa. L'ambient social i catòlic que vivien a casa seua, ca l'Ambrosi, de ben segur, va marcar la vocació religiosa del seu fill, Jaume.

De ben jove va entrar a estudiar al Seminari Conciliar de Lleida. Allí va coincidir amb un altre artesenc l'Isidoro Iglesias Beà, de cal Marquet. Segons els seus superiors els dos eren alumnes molt aplicats i estudiosos. En el curs acadèmic: 1908-1909, quan el Jaume Batlle Bosch comptava setze anys, va obtenir el *meritissimus* en el segon any de filosofia i també en el segon any de Sagrada teologia. En aquell mateix curs 1908-1909 l'Isidoro Iglesias Beà, de tretze anys, va obtenir el *meritissimus* en el tercer any d'humanitats i en el segon any de filosofia.

En el curs acadèmic 1912-1913 els dos estudiants d'Artesa de Lleida, Jaume Batlle Bosch i Isidoro Iglesias Beà foren distingits com a millors alumnes del Seminari de Lleida per la seua conducta, la seua capacitat i el seu bon rendiment acadèmic.¹

El Jaume Batlle Bosch, a part de ser un excel·lent estudiant, també sentia passió per l'escriptura. Durant la seua etapa de seminarista va escriure un treball molt interessant sobre l'Apostolat de la Premsa

Josep Barberà Bellmunt (Tropes) i Jaume Batlle Bosch

Catòlica que va ser premiat en un dels Certàmens del Seminari de Lleida. També li agradava col·laborar amb la premsa local de la Ciutat, concretament al *Diario de Lérida*, on hi escrivia fervents articles en defensa i propagació de la Religió Catòlica, mostrant un interès ardent i actiu per propagar la Fe Cristiana.

Finalitzats els seus estudis sacerdotals, amb molt bones notes, el diumenge 23 de setembre de l'any 1917, el seminarista Jaume Batlle Bosch fou ordenat sacerdot pel Bisbe de la diòcesi lleidatana, Mn. Josep Miralles i Sbert, a la capella del Palau Episcopal de Lleida. Tenia 24 anys d'edat.²

El seu primer destí sacerdotal fou com a Regent a la parròquia de Puigverd de Lleida. El dia 1 de gener de 1919 ja el trobem inscrit en aquesta parròquia, però l'estada en aquest poble va ser molt curta, només va durar uns quatre anys.

L'any 1923, mossèn Jaume donà un gir important a la seua vida sacerdotal, canvià el Ministeri parroquial per la del Ministeri missioner. La tranquil·litat i la calma de la parròquia rural possiblement no omplien les seues inquietuds intel·lectuals ni tampoc satisfien l'entusiasme intrèpid que tenia per difondre i predicar el cristianisme arreu del món.

El Sant Pare de Roma l'any 1919 havia fet una crida urgent per l'enviament de missioners a les illes Carolines per cristianitzar i civilitzar aquells territoris. Possiblement aquest fet el va fer reflexionar i

Família Embrosi

El Pare Jaume Batlle amb la sotana dels jesuïtes

qüestionar el seu Ministeri Sacerdotal. Només dos anys més tard de l'arribada de la primera expedició de missioners jesuïtes a Oceania, mossèn Jaume va decidir entrar a l'Orde de la Companyia de Jesús per formar-se com a missioner.

LA COMPANYIA DE JESÚS

Mossèn Jaume va deixar la parròquia de Puigverd i el dia 27 de setembre de l'any 1923, va ingressar al Col·legi-Universitat de la Companyia de Jesús de Gandia, al País Valencià, per tal d'estudiar i formar-se com a missioner. Enrere deixava el curt Ministeri parroquial a la diòcesis de Lleida.

La Universitat elegida per preparar el seu Noviciat era una de les més antigues i de més prestigi que la Companyia de Jesús tenia a l'estat espanyol, fundada per Sant Francesc de Borja i d'Aragó l'any 1547.

Aquest centre havia estat el primer projecte dels jesuïtes, allí s'hi preparaven els predicadors i defensors de l'ortodòxia de l'Església Catòlica. Els donaven un sòlid coneixement lingüístic i d'oratória, al mateix temps els capacitaven com a mestres qualificats en l'art de la persuasió i capacitat d'adaptació als contextos diversos que es podien trobar. En el passat, aquesta Universitat havia impulsat importants Missions a Amèrica on havia comptat amb fundacions a Florida, Mèxic i Brasil.

Les activitats i projectes dels jesuïtes sempre s'han caracteritzat per la voluntat de servir, acompanyar i defensar les persones i col·lectius més vulnerables. En temps passats, van destacar per les seues missions evangelitzadores arreu del món. Actualment treballen en el camp de l'educació, en l'acció social, en projectes de cooperació internacional, en la justícia,... el seu compromís social és ajudar als més febles i més desfavorits de les societats.

Mossèn Jaume en aquesta Universitat de Gandia hi va fer el seu Noviciat durant tres anys i després d'haver pronunciat els vots, marxà a les Missions de les illes Carolines, per iniciar la seua nova etapa de missioner.

Abans de partir a terres llunyanes, va anar a Artesa per acomiadar-se de tota la família i del poble que l'havia vist néixer. Anava molt lluny de casa i no sabia quan els tornaria a veure.

Segons el seu dietari, el Pare Jaume abans de sortir del territori espanyol, el dia 26 de setembre de 1926, va passar per Azpeitia, lloc de naixement de Sant Ignasi de Loiola, fundador de la seua orde, la Companyia de Jesús, i allí a la casa pairal del Sant, amb gran devoció, va resar el Sant Rosari i és va acomiadar d'Espanya.

El dia 29 de setembre va arribar a Hendaia. A la matinada del dia 30 ja estaven a Marsella i des del port d'aquesta vella ciutat francesa, a les 6 de la tarda, van embarcar en un gran vaixell, el *Kasnisma Maru*, i van partir vers el Mar de les Índies. Van navegar durant dos mesos fins arribar al seu nou destí, les Carolines. A la Missió hi van arribar el dia 26 de novembre de 1926.³

LES ILLES CAROLINES

Les illes Carolines formen un arxipèlag a l'oest de l'Oceà Pacífic que està format per gairebé un miler d'atols i illes. Les principals i més grans són Ponape, Truck, Kusaie, Yap i Palau.

Les Carolines foren descobertes per exploradors espanyols durant el primer terç del segle XVI i van estar sota el domini espanyol fins el 12 de febrer de 1889 quan els exèrcits espanyols van perdre l'illa de Guam en la guerra d'Espanya contra els Estats Units. Després la resta d'illes de les Marianes, les Carolines i Palau van ser venudes a Alemanya per 25 milions de marcs alemanys (Tractat germano-espanyol de 1899). Va ser la liquidació de les últimes possessions que Espanya tenia a Oceania.

L'any 1914 el Japó va ocupar les illes. Durant la II Guerra Mundial l'arxipèlag va ser conquerit per tropes nord-americanes. En finalitzar la guerra van quedar sota el control de les Nacions Unides i, de 1947 a 1986, van ser administrades pels EUA, data en la qual els Estats Federats de Micronèsia es van proclamar independents. La República de Palau va decidir no unir-se a la federació de Micronèsia i independitzar-se, cosa que va portar a terme el 1994.

Després que Alemanya comprés a Espanya aquestes illes, la Missió de les Carolines era portada pels religiosos de l'Orde del Caputxins d'una província alemanya. En sorgir forts problemes entre els països

Missió de Carolines Truk Canoa feta d'un tronc d'arbre

que formaven "La Entente", l'any 1919 els Pares Caputxins van deixar la Missió.

Els nadius de les illes Carolines és van sentir desprotegits amb la marxa dels religiosos protestants alemanys. Van acudir al Papa de Roma i al Govern del Japó demanant missioners catòlics pels seus territoris. L'Església i el Japó van negociar sobre el tema i el Govern nipó va posar com a condició que només admetria missioners espanyols.

El Papa va consultar amb els Pares Generals de les Ordres religioses que residien a Espanya i solament el Pare General de la Companyia de Jesús va poder oferir missioners per les Carolines. L'any 1921 va sortir la primera expedició de jesuïtes amb el que seria el futur Vicari Apostòlic, Pare Rego, rumb a Oceania.

Truk 1936

En arribar al seu nou destí, els missioners foren rebuts amb gran entusiasme i afecte tant per les autoritats japoneses com pels propis nadius. Oficials del govern japonès els acompanyaven a les illes on havien de prendre posició. Començava una gran gesta de la Companyia de Jesús a l'Oceà Pacífic.⁴

EL PARE JAUME, MISSIONER JESUÏTA A LES CAROLINES

El Pare Jaume Batlle Bosch, com s'ha dit abans, va arribar a les Carolines el dia 26 de novembre de 1926, cinc anys després que hi arribés la primera

expedició jesuïta de missioners. Tenia 34 anys i anava acompanyat del Pare Espiella i els Germans Elias i Belinchon. Malauradament aquests dos últims Germans foren víctimes dels japonesos durant la Segona Guerra Mundial. En aquesta atroz guerra, també el Pare Jaume en fou una víctima directa, patí empresonament i sofrí moltes penalitats.

El Ministeri Missioner del Pare Jaume a les illes Carolines va ser llarg, durà prop de quaranta anys. Va estar dos anys a Wola, set a Yap, cinc a Truck i vint-i-quatre anys llargs, fins que va morir, l'any 1965, a Fefen.

Tot i estar molt allunyat de la seua terra, ell sempre va mantenir un cert lligam amb Lleida, llegia i publicava cartes a les revistes "Anales de la propagación de la Fe", "Catalunya Missionera", "Esperanza" del Seminari de Lleida. Les seues cartes eren vertaderes i valuoses cròniques de la tasca missionera dels jesuïtes a Oceania. També mantenia una certa relació epistolar amb la família, principalment amb la casa pairal.

El Pare Jaume estava adscrit a la Missió de les illes Carolines, a l'arxipèlag de Truck. El personal missioner d'aquesta illa el formaven dos Pares i el Bisbe Santiago Lopez de Rego, juntament amb cinc Germans més. L'objectiu de les Missions era introduir el cristianisme en aquests territoris allunyats de la civilització i crear societats europeïtzades.

Les Missions eren dissenyades per funcionar independentment i per tant havien de tenir un centre urbà principal amb habitatges, l'església, l'escola, juntament amb terrenys al voltant dedicades a conreus i cria de bestiar.

El primer pas a donar pels missioners era conèixer la població autòctona i convèncer la gent que vivia apartada de la civilització dels avantatges que oferien les Missions. Els nadius no sempre és deixaven convèncer i es necessitava una aproximació lenta que durava molts anys. També els religiosos van ensopegar amb el problema de la llengua. Els nadius parlaven multitud de llengües que calia entendre i van haver de desenvolupar tècniques de contacte i atracció per poder-se comunicar amb ells.

Va sorgir la figura del missioner itinerant. Aquest havia de ser un religiós que ja sabia diverses llengües i geografia local i a més havia de ser perspicaç en la psicologia dels nadius, per endinsar-se i transmetre'ls el missatge religiós, d'ajut i de cooperació que ells volien implantar en aquells territoris.

El Pare Jaume reunia totes aquestes condicions i des del primer moment es va convertir en un

Escola de nens i nenes Foloas 1939

missioner itinerant. Sense casa permanent, caminant per senders desconeguts, explorant selves verges i creuant els mars del món amb fràgils embarcacions, buscava petites illes recòndites, oblidades de la civilització per propagar el cristianisme i civilitzar aquelles societats tribals.

Els nadius vivien en poblats allunyats uns dels altres, en general eren persones pacífiques i bastant inclinats a la religió, a les seues tradicions i als seus costums, però també és trobaven amb protestants aferrissats que dificultaven la propagació del cristianisme.

Escrivia que els primers temps van ser molt durs, tot estava per fer i la desconeixença de la llengua dels nadius, era un dels majors problemes. Faltaven missioners i mitjans econòmics, la llunyania dels pobles dificultava l'avançament de l'evangelització, un missioner no podia visitar el mateix poblament més d'una o dues vegades per mes.

Malgrat la duresa que comportava la vida de missioner itinerant, el Pare Jaume era feliç. En una carta escrita l'any 1930, va enviar la foto d'una casa construïda per un company manresà, H. Casasayas i explicava que allí hi tindria la seua residència i seria també el centre operatiu de les seues excursions per les altres quatre illes on ell portava la Missió. Explica que la casa era de fusta i estava assentada damunt mateix de les ones del mar... Exclama "Si fuera poeta!!..."⁵

Col·legi de Fese 1940

Els companys missioners diuen que el Pare Jaume, a totes les illes de l'arxipèlag de Truk, era ben rebut per la seua bondat, el seu tarannà i senzillesa en què és comunicava amb la gent dels pobles. Sempre

tenia a punt petites històries i anècdotes per il·lustrar la doctrina que ensenyava. Els seus feligresos el recorden com un missioner jovial, sempre content... el nomenaven "Padre Kaime".⁶

Com s'ha dit al començament, era una persona amb gran capacitat intel·lectual i molt estudiosa, va arribar a dominar la llengua trukeses i va deixar diferents obres escrites en aquesta llengua: una Història Bíblica, els quatre Evangelis, una traducció de *Nuestra Señora de Fátima* i un volum de *Sermons sobre la vida de Crist i els Sants*.

LA SEUA VISITA A CATALUNYA L'ANY 1963

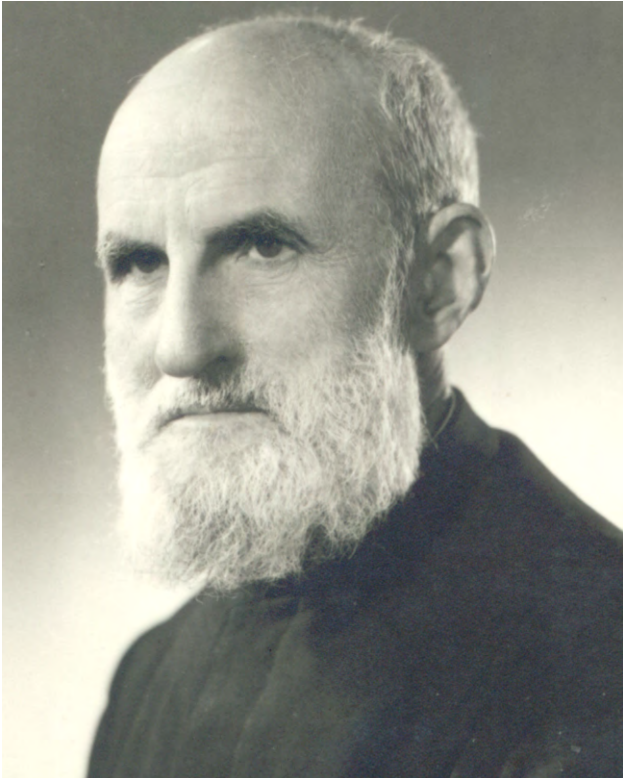
El Pare Jaume, des que havia marxat del seu país l'any 1926 per anar a les illes Carolines, no hi havia tornat més, quasi quaranta anys d'absència. El 1963, quan tenia 71 anys, la seua salut s'havia debilitat, necessitava descans i assistència sanitària. Metges americans de les illes l'havien operant tres vegades, però no millorava i van aconsellar el seu retorn a Espanya.

En arribar a Catalunya va fixar la seua residència a Barcelona, a la casa que la Companyia de Jesús tenia a la ciutat. Allí hi va passar 7-8 mesos, reposant i rebent tractament mèdic per alleugerir la seua malaltia. No obstant, els tractaments mèdics que seguia eren llargs i la convalescència se li feia costosa. Estava al seu país, però sentia melangia de la gent i d'aquella petita illa que havia deixat enmig del Pacífic.

El seu estat i aspecte físic havien canviat, ja no era aquell jove sacerdot de 38 anys que havia permutat el ministeri parroquial pel de missioner. Tot i que les seues faccions eren occidentals, la cara eixuta i torrada amb llargues barbes blanques i vestint l'hàbit blanc, impressionava, era la figura d'un vell missioner errant que pertanyia a un altre món, el que havia deixat a Oceania.

Aviat va manifestar la voluntat de retornar a la seua Missió, allí on volia seguir treballant mentre pogués i allí on volia morir. Quan els metges van considerar que podia posar-se en camí, van arreglar i permetre el seu retorn a Fesen, la seua petita illa del Pacífic.

Durant la seua breu estada al nostre país, va aprofitar per visitar la família de la casa pairal d'Artesa i la família de Puigverd on hi vivia la seua germana petita, la Teresa, casada a cal Moles. Després de quasi quaranta anys, molts dels seus familiars havien mort, altres havien nascut i no els coneixia, la família havia crescut... Durant la seua estada va batejar a dos nadons de la família, dos nebodes-netes, la Mª Teresa i la Janet, a l'església de Sant Llorenç de Lleida. Pel Pare Jaume va ser un emotiu retrobament familiar i també un conscient adeu per sempre... del lloc que l'havia vist néixer.

Pare Jaume Batlle (9-12-1963) Barcelona

L'ÚLTIMA CARTA A LA FAMÍLIA D'ARTESA

Al mes de novembre de l'any 1964, un any després d'haver retornat a les seues illes, el Pare Jaume escrivia en català l'última carta a la família d'Artesa. Els comentava que és trobava bastant bé i fort de salut, més que quan va marxar d'Espanya. Els metges americans l'havien operat tres vegades, però no havien pogut encertar la seua malaltia i amb gran sorpresa deia que els metges catalans li havien millorat la vida. No obstant, ell se sentia cansat i moltes coses de la parròquia ja no les podia fer. Ara tenia un coadjutor, el Pare Andrés Connolly que l'ajudava en les tasques parroquials.

Comenta que els mesos d'hivern a les illes Carolines eren frescos, però no tant com els d'Artesa de Lleida i de forma jocosa afegeix que ell ja es queda allí, la distància d'Artesa a Fefen és massa llarga... *"cada cual busca i deu buscar lo que li calgui millor pera complir la voluntat de Déu en cada cas particular. I aquest Artesí que segueix peregrinant per terres i mars del Pacífic, també està subjecte a les mateixes condicions humanes corporals i espirituals..."*

Està molt orgullós del model educatiu que els jesuïtes han aconseguit implantar a les Carolines, una escola integradora amb oportunitats per tots els joves i anima la família d'Artesa a portar els seus fills a l'escola de la Missió, i els diu que ara en aquest món tot és possible.

Explica que a la seua escola hi assisteixen 250 nois i noies, tots aprenen la llengua anglesa. Cada dia

tenen dues menjades a la Missió; que és cosa del Govern americà ajudar les escoles, els alumnes només paguen els llibres i els vestits. Després de Fefen passen a l'escola superior que també és de la Missió, l'illa principal i si als exàmens tenen bones notes van als Estats Units per fer carrera... i després tornen a Espanya amb algun títol acadèmic.

Finalment els desitja unes bones festes de Nadal i Any Nou i dona molts records, com si fos un comiat, a diferents cases i famílies d'Artesa: ca l'Ambrosi, cal Miquel, cal Peret, cal Miquelàs, als del molí camí de l'estació, al seu company del carrer del Castell, a mossèn Anton i a mossèn Piñol, als de Puigverd... un adeu-siau amb Jesús.⁷

Uns quatre mesos després d'haver escrit aquesta carta, el Bisbe, Vicari Apostòlic de les illes Carolines i Marshall, escriu al P. Provincial i dona la notícia de la mort del Pare Batlle, ocorreguda el dia 12 de març de l'any 1965.

"El viernes, 12 de marzo, el Padre Kaime celebro la Misa a las 11 de la mañana para la gente en general y en particular para los alumnos de la escuela. Luego se dirigió a la playa para hablar con unos trabajadores que le estaban pintando la canoa. Cuando se volvió para regresar diciendo: "ahora me voy a casa", cayó sin sentido. Todos los presentes no pudieron hacer nada por él porque había muerto".

El Padre Kaime va ser acomiadat amb grans mostres de dolor i afecte. Gent vinguda d'altres illes amb canoes i bots, disposats pel govern, arribaven a Fefen per donar l'últim adéu al seu Pare, mestre i amic. Va ser enterrat, tal com ell havia demanat, al costat de l'església del seu poble que tan fidelment havia servit durant 38 anys a la Missió.⁸

Nota d'agraïment: Aquesta breu biografia del Pare Jaume Batlle Bosch ha estat possible gràcies a l'aportació de documents i fotografies familiars feta pels germans Josep i Xavier Batlle Gallart de ca l'Ambrosi.

1. Boletín Oficial Eclesiástico de la Diócesis de Lérida, tomo XXIII, Lleida, 27 d'octubre de 1913. Núm. 22, pg. 372-373-376

2. Diario de Lérida, diumenge 23 setembre 1917

3. Revista Esperanza, any X, núm. 11, 25 nov. 1926, pàg. 258

4. Ibid, pàg. 256

5. Revista Esperanza, any XIV, núm. 10. 25 d'octubre 1930, pàg. 234

6. Revista Enlace, Cataluña-Bolivia, Secretariado de Misiones y Propaganda. PP Jesuitas, núm. 182, junio-julio 1965, Barcelona, pàg. 2.

7. Carta. Arxiu particular de la família

8. Revista Enlace. Cataluña-Bolivia, Secretariado de Misiones y Propaganda PP. Jesuitas, núm. 182, junio-julio 1965, Barcelona, pàg. 2

EL PODER DE LES PARAULES

Eulàlia Solà Miró

Les paraules són el vestit visible de les idees, i les idees engloben actituds, maneres i accions. I així funciona i fem funcionar el món que ens envolta. I així bastim una cultura, filosofia i manera de viure determinades.

La Mèlia i les paraules. I si fos un nen?

(Contes per un demà millor)

Aquell dia la Mèlia també s'havia alçat amb ganes de saber coses i atabalava tothom qui tenia a la vora amb desenes de preguntes sobre tot el que l'envoltava.

-I això com es diu? I per què serveix? I qui ho va fer?...per què, per què, perquè...

Era com una espongeta que no en tenia mai prou i el padrí, el tiet, la mama i el papa moltes vegades no sabien què respondre, però ella era incansable, i així, com qui no vol la cosa, s'anava fent una idea del món.

-I això com es diu?

-Es diu porgador.

-I per què serveix?

-Per porgar les olives.

-I el porgador qui l'ha fet?

-El fuster.

-El fuster qui és?

-Un home que fa mobles.

-I l'home qui l'ha fet?

-A l'home l'ha fet Déu.

-I a Déu qui l'ha fet?

-Ara m'has fomat!- contestava el pare que no sabia pas què dir.

Passaven els mesos i les preguntes no s'aturaven.

-I qui mana més del poble, mama?

-L'alcalde-

-I a la cooperativa de l'oli qui mana?

-El president.

-I aquest senyor que diu la missa, qui és?

-El capellà, contestava el papa.

-I a casa nostra qui mana?

-El qui no vol creure! Li contestava la mare una mica cansada.

Ella sabia que això no era així que a les cases manaven molt les mames, padrines i tietes, però a fora al carrer eren els papes, els tiets i els padrins els qui manaven de veritat, allà no hi havia cap dona, només a l'escola! Els anys passaven i un dia la mestra va fer cridar el pares de la Mèlia. Els va donar un paperet amb una nota que deia:

"Hauríeu de venir demà en plegar de classe a parlar amb mi"

El pare i la mare de la Mèlia es van preocupar i van preguntar de seguida a la xiqueta si havia fet alguna malifeta. Ella va contestar que no, que es portava bé i sempre se sabia la lliçó de pe a pa!

A la reunió la senyoreta els va dir que la Mèlia era molt aplicada i bona alumna i si continuava així era previsible que en anys a venir podia fer carrera.

Aquesta sortida els va agafar desprevinguts ja que no comptaven donar estudis a la xiqueta.

Un cop a casa, i davant les preguntes de la Mèlia, els pares van resumir la reunió amb l'expressió:

-Ens ha dit que ets molt llesta.

I ella va contestar:

-I si fos un nen, encara ho seria més, no?

El pare es va quedar uns segons pensant i va contestar sense gaire convicció:

-Potser sí.

"I si fos un nen, i si fos un nen..."

Aquest interrogant la va capficar molt temps. De fet l'ombra d'un nen la va perseguir des que tenia ús de raó.

Ella era la gran de dues germanes i sempre va sentir dir que s'esperava que fos un xiquet. Una societat agrària demanava la força i l'empenta d'un nen! Ella ho vivia com una pena que no sabia explicar i només demanava que un dia o altre vingués un nen a la família, així estarien contents.

- Tant de bo que una de les dos fos un xiquet! -deien els pares entre ells o qual parlaven amb algú. Després ho volien arreglar dient que posats a fer, més s'estimaven dos xiquetes que dos xiquets.

És igual, el mal pas ja estava donat i la Mèlia sempre va viure el fet com si ser xiqueta fos una pega, tot i que va anar descobrint que ser nen no era el *sursum corda*, que diguéssim!.

Els nens més aviat s'entretenien fent trapelleries. Es barallaven entre ells cada dos per tres, solien anar amb els genolls pelats i al cap, sovint, hi portaven algun nyanyo envoltat de mosques. Els agradava jugar a la pilota com si els hi anés la vida, fullaven nius de moixons, empaitaven els gats i els gossos a cops de pedra i de tant en tant algú, sobretot les nenes, carregava els neulers de les seves bretolades. Les empaitaven amb ratolins, llagostes i serps mortes fins que les feien plorar. Se sentien forts, es consideraven valents. Però la Mèlia tenia una altra idea:

-Si això era ser nen...ja s'ho podien quedar!!

A la Mèlia no li feien por aquells animals. Quan estaven morts més aviat li feien fàstic, però por, no. El pare i la mare quan havien d'anar al tros no sabien a qui deixar les xiquetes, així que ja de ben petites, se les emportaven. Van créixer amb aquells animals que els nens exhibien com un trofeu, però els que elles trobaven al camp eren vius, ben vius, i la mare i el pare els havien ensenyat com agafar-los sense prendre mal. A la llagosta l'havien d'enxampar amb les potes com serres ben plegades, llavors les sostenien entre dos dits fins que se'n cansaven i les tornaven a aviar. A les serps les havien d'agafar per la cua i penjar-les cap per avall. Les petites les posaven en un pot d'aigua i se les miraven una estona, després les llençaven a la bassa on estaven fresquetes. Els ratolins igual, consistia en imitar la discreció i la rapidesa del gat de casa. Una vegada que s'estaven a l'era en temps de sega, al costat de la palla n'hi havia un; la Mèlia s'hi va llençar amb pala i el rosegador li va mossegar el dit; el va portar alguns dies ben inflat, però a casa no va dir res, no fos cas que la mama s'enfadés, ja que deia que de ratolins millor no agafar-ne que portaven malalties. Com havia de tenir por dels animals morts? De vegades aconseguia de prendre'ls-en algun, com el dia que va aconseguir la llagosta que havien llençat a Joaneta. La Mèlia la va agafar i va perseguir el Ramonet fins que el va perdre de vista llavors la va deixar a l'herbassar de la plaça dels arbres.

A ella la deixaven tranquil·la, així i tot, no li agradaven els xiquets ni els seus jocs, ni les seves maneres, eren cruels i violents i qui no ho era rebia la burla de la colla a través de paraulotes que parlaven tothora del seu poder.

-Ets un gallina!

-Sembles una doneta!

Han passat els anys, les paraules són unes altres, però aquesta actitud prepotent és present i viva, encara que la gent ja sigui gran i no porti pantalons curts ni els genolls pelats.

La Mèlia va llençar un sospir a l'aire condicionat de la saleta de la residència on s'estava. Ja era ben bé una vella que observava aquells anys feliços, però plens d'inquietuds i d'inseguretats, sobretot per les nenes. Aquella societat patriarcal en què els homes eren el melic del món no podia durar i calia un equilibri. Es preguntava si havia canviat res. Llegint el diari observava la terra i el seu declivi: les

guerres, la lluita pel poder i la riquesa, l'explotació sense precedents de la natura, la desigualtat i l'esclavatge de gran part de la humanitat per una minoria selecta, la violència de gènere...s'adonava que els valors patriarcal perduraven i ens portaven a una decadència sense retorn.

El repartiment de rols equilibrat, el canvi de valors amb la introducció de la mirada femenina acollidora, cuidadora, pacífica ...posant el punt de mira en el valor de la vida, estaven lluny, encara. I perdurarien mentre no canviés la realitat i aquesta canviaria quan tinguéssim la capacitat de donar visibilitat al valor femení, sobretot a través del llenguatge, deixant de banda l'ocultació amb genèrics masculins que ens representen a tots, diuen. Qui s'ho pot creure? Amb unes gramàtiques masculistes que carreguen sempre a favor del masculí no hi havia solució. S'adonava que el món ens entra a través de la vista de l'observació de la realitat, però també de les orelles, a través de les paraules i aquestes vesteixen el món i també el poden transformar. Vet aquí el camí -cavil·lava la Mèlia- entre article i article del diari de la residència. Però ella ja no hi podia fer gran cosa, pensava, mentre sonava el timbre que els anunciava l'hora de sopar.

DE DOL

Antoni Garròs Solé

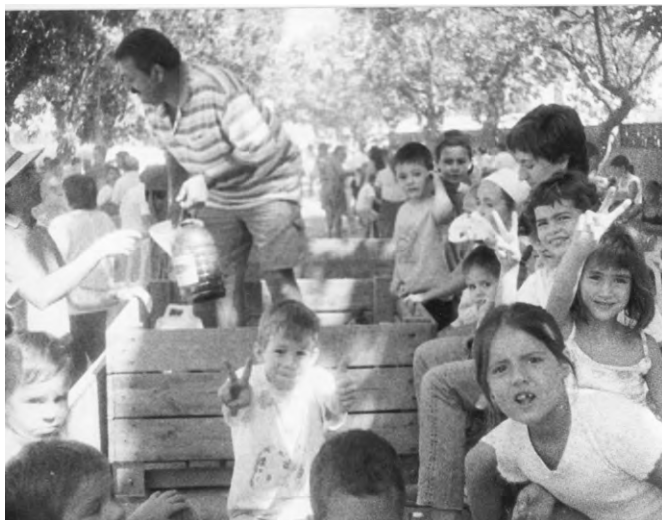
Avui toca escriure un capítol que està present en tots els llibres, encara que no es parli d'ell. Mentre escric sona per l'altaveu la música que avisa d'una defunció. Aquesta vegada em toca de prop, tant físicament, per ser fill de la casa del costat i conèixer-lo des que va néixer com emocionalment per l'alegria que em va donar el darrer dia que vaig parlar amb ell, a la Cooperativa la Ginesta, amb el testimoni del David i el de la Verònica.

Em va dir si fa no fa: ahir vaig pensar amb tu, havia de fer un escaire i no me'n sortia i vaig recordar Pitàgores i me'n vaig sortir i va afegir allò del 3, 4, 5 al quadrat. I li van preguntar, com és que el recordes? i ell va dir com el Parenostre, afegint: després de copiar-lo 100 vegades per la seva culpa, mirant-me i 100 més que me'l van fer copiar a casa per si de cas! qualsevol l'oblida! És el "retret" que guardaré com el més gran elogi la resta de la meua vida. Gràcies, Ricard, una abraçada molt forta! I molta força als teus!

L'11 DE SETEMBRE DE 2001 A ARTESA. 20 ANYS DE L'ATEMPTAT TERRORISTA A LES TORRES BESSONES

Fotografies: Arxiu de La Femosa

COM ENS VEIEN FA 20 ANYS

DIARI SEGRE, diumenge 6 d'octubre de 1991

VIATJAR

Un racó de Lleida

El museu arqueològic de la població és l'únic del Segrià que ofereix peces de tot el Paleolític. La sortida del poble està embellida per una capella.

□ JUANJO BALLABRIGA

Només vuit quilòmetres separen l'urbs de Lleida de la quietud que regna a la localitat d'Artesa de Lleida. Als seus dos mil habitants dedicats majoritàriament a l'activitat fructícola, de conreus de reg, i de granjes de porcí i boví, s'hi afegeixen darrerament un munt de ciutadans que continuament s'escapen dels sorolls de Lleida per instal·lar-se en cases de nova construcció als voltants de la població.

Tot i que Artesa de Lleida pot arribar a convertir-se, en un proper futur, en una "ciutat dormitori" de la mateixa capital lleidatana, té un interès determinat pel turista àvid de racons per descobrir, que la fa especialment interessant.

Així, cal destacar el seu Museu Arqueològic, únic de la comarca del Segrià que reuneix peces tan diverses, des del Paleolític fins a l'època romana. El museu està instal·lat en els soterranis de l'actual ajuntament de la vila, construït a finals dels anys setanta en el lloc de l'antiga casa on els hospitalers de l'Orde de Sant Joan de Jerusalem, els senyors del poble en l'època medieval, venien cada any a cobrar el delme en espècies a tots els habitants. Encara s'hi pot veure el trull de l'oli i l'espai que ocupava l'enorme tina del vi.

Només cal demanar el permís de l'ajuntament i s'obriran les portes d'un munt de materials i peces del Paleolític (no hi ha cap museu a Lleida que tingui com aquest tota l'època del Paleolític, des del Superior fins a l'Inferior), del Neolític, de l'edat del Bronze, de la cultura Ibèrica i del món romà, tot extret dels jaciments veïns del riu Femo-sa, Set i Vall Major, i del poblat ibèric a Margalef.

Possiblement sigui un dels museus més desconeguts de Lleida, encara que, cada vegada més, s'hi organitzen visites a nivell escolar per tal de promocionar l'obra d'investigació i recerca dels qui van endegar el projecte, el Grup de Recerques Arqueològiques "Femo-

Artesa de Lleida,

la tranquil·litat a només
vuit quilòmetres de l'urbs

sa" del mateix poble d'Artesa, cap allà l'any 71.

En l'actualitat, el museu s'està embellint gràcies a la col·laboració, mitjançant una subvenció de la Generalitat, d'un especialista dedicat a la restauració de les diverses peces prehistòriques. Aquest les empega conservant la seva antiga disposició, o posant-hi guix si convé i repintant-les perquè adquirixin un color més novell.

La visita al centre del poble s'ha

de dedicar necessàriament a la Vileta. Tant si pujem pel carrer del Portal o el de la vora, el Portalet, entrem a la Vileta, el barri antic d'Artesa, edificat durant el segle XVII, de carrerons estrets i acollidors que condueixen cap a l'església parroquial de principis del XVIII.

Antigament, el Portal i el Portalet eren les entrades del nucli de la vila, que restava tancat gràcies a les mateixes cases que servien de muralla protectora.

Sortint del poble, en direcció cap a Lleida, podem fer una breu visita a la capella de Sant Ramon, edificada l'any 1777 com bé indica la part superior esculpida de l'entrada de l'edifici de planta arrodonada. Els voltants ajardinats inviten a la becaina durant l'estiu o, almenys, a la foto de família en un marc incomparable que invita a tornar-hi.

Total, només hi ha vuit quilòmetres des de Lleida!

CRÒNIQUES DEL C. F. ARTESA DE LLEIDA TEMPORADA 2021/2022

Eudald Pijuan Mor

Fotografies: CF Artesa de Lleida

AE Tèrmens 1 - CF Artesa de Lleida 1 (19-09-2021) **ESTRENA DE CATEGORIA AMB EMPAT**

L'Artesa va saldar l'estrena a 2a Catalana amb un empat a 1 en la seva visita al camp de l'A.E.Tèrmens.

El partit va començar molt bé pels interessos del nostre equip que s'avançava al marcador al minut 8 de partit amb un bon gol d'Edu Guasch, fruit d'un domini en el joc i el control de la pilota del conjunt artesenc. Amb la victòria al marcador per 0 a 1 i les bones sensacions, tot i no poder generar excessives opcions clares de gol més, s'arribava a la mitja part.

En canvi, la segona part tindria un guió ben diferent. Un gol local al voltant del minut 10 ha fet augmentar les forces i el nivell del Tèrmens, mentre a l'Artesa no els hi acabava de sortir les coses, tot i intentar-ho fins al final del partit i gaudir en els 5 minuts finals de superioritat numèrica per una expulsió local.

AE Tèrmens: M. Huguet, A. Solans, J. Llovera (Q. Serra), V. Darias, A. Mascarilla, F. Pascual, J. Ruiz, O. Escolà (Yassune), M- Kassamá, H. Balde (I. Sarr) i M. Ortiz.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, D. Bigordà (I. Vidal), M. Pifarré, M. Hortal M. Flix), M. Grau, E. Guasch, G. Tió, G. Hernández, M. Hernández (G. Palou), S. Reluy i J. Sierra (J. M. Rueda).

Lleida Esportiu B 0- CF Artesa de Lleida 1 (26-09-2021) **PRIMERA VICTÒRIA A 2ª CATALANA!**

Segon partit seguit a fora de casa, aquest cop al camp del Torrefarrera contra el Lleida B, i primera victòria de la temporada i de la categoria per l'Artesa amb victòria per la mínima, 0 a 1.

Els primers 20 minuts de partit es van jugar al ritme de l'equip local, el Lleida B, que tenia la posse-

sió de la pilota i intentava crear joc ofensiu, però un Artesa ben estructurat defensivament evitava qualsevol aproximació a l'àrea. Després d'aquest inici, l'equip artesenc s'ha anat trobant en el partit i cada cop gaudia de més domini de la pilota, amb l'afegit que sí que aconseguien crear perill en atac, amb una pilota al pal i tot. Aquest domini es preveia més gran de cara a la segona part quan, al voltant del minut 40, el Lleida B es quedava amb 10 jugadors.

Malgrat això, en la segona part era el Lleida B el que intentava posar una marxa més al partit, però al final la llosa de jugar amb un home menys s'ha anat notant amb el pas dels minuts i l'Artesa cada cop era més clarament l'equip dominador. De fet, la segona part s'ha caracteritzat per un Lleida B esperant l'oportunitat a la contra, on ha gaudit de més ocasions que a la primera part, i un Artesa que, poc a poc i amb paciència, s'anava apropant al gol. Finalment, al minut 75 va arribar el gol artesenc, obra de Gerard Tió, després d'aprofitar el rebot d'un xut que finalitzava una gran jugada combinativa.

Lleida Esportiu B: E. Gibert, E. Solano, X. Catalán, A. Garcia, A. Farré, R. Figueras, D. Rodríguez (R. Solanes), D. Coker (J. Abraham), A. Mesouuni (A. Roqué), J. Febas i X. Belló (Y. Fajr).

CF Artesa de Lleida: A. Candel, D. Bigordà (I. Vidal), F. Peiró, M. Hortal, M. Grau, E. Guasch, G. Tió (G. Palou), G. Hernández, J. M. Rueda, J. Sierra i S. Reluy (M. Flix).

CF Artesa de Lleida 1 - CF Albi 1 (03-10-2021) **EMPAT AMB GUSTA POC**

L'Artesa s'estrenava com a local a la nova categoria i ho ha fet amb un empat a 1 contra l'Albi que, vist el partit, dona la sensació a l'equip d'haver perdut 2 punts i no de guanyar-ne 1.

El partit ha començat igualat, amb els dos equips ben posats sobre el terreny de joc i encara per decidir qui manaria en el partit. Encara en aquest tram inicial del partit, amb l'Artesa poc a poc agafant la iniciativa, l'àrbitre del partit assenyalava un penal més que rigorós a favor de l'Albi al minut 23 que, tot i l'aturada del porter local, al final l'infortuni feia que s'introduís ell mateix la pilota dins la porteria. Tot i aquest cop, l'Artesa ha reaccionat ràpid i només 5 minuts després Manel Grau aprofitava un rebot dins l'àrea després d'un servei de falta lateral per afusellar el porter rival. Amb aquest 1 a 1 s'arribaria a la mitja part del partit.

Just començar la segona part s'ha posat a ploure amb certa intensitat i el partit ha adquirit una altra inèrcia. L'Artesa ha dominat absolutament la possessió i ha anat gaudint d'ocasions durant tota la segona part. Fins i tot, el porter rival ha aturat un penal i, conjuntament amb el gran número d'ocasions que ha desbaratat de l'Artesa, han fet d'ell la gran figura del partit perquè l'Albi s'emportés un punt de la seva visita al camp artesenc.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, F. Peiró, M. Pifarré, M. Hortal, M. Grau, I. Vidal (G. Palou), G. Tió, G. Hernández, J. M. Rueda, J. Sierra i S. Reluy.

CF Albi: C. Escrichs, S. Gilbert I. Badaoui), J. Garzon, J. Cunillera (B. Roldan), R. Camí, A. Oteros (A. Borges), M. Jofre (A. Siliceo), B. El Hamdouni (J. Cazorla), A. Elyaboubi, G. Fàbregas i H. Bouhamidi.

CF Artesa de Lleida 1 – CF Alpicat 1 (17-10-2021) **UN ALTRE EMPAT QUE ES QUEDA CURT**

Després de no haver disputat el partit a Andorra l'Artesa tornava a jugar a casa, aquest cop contra el líder Alpicat que ho havia guanyat tot, i va treure un empat a 2 que, vist com va anar el partit, es va quedar curt.

El partit es va iniciar amb un Artesa segur de les seves idees i amb una posada al terreny de joc que va demostrar com de bé s'ha assentat l'equip a la nova categoria en aquest principi de temporada, tot i la visita del líder que contava els seus partits amb victòries. Tot i aquest domini, quan la primera part ja semblava que s'acabaria amb un empat a 0, a l'últim minut Manel Grau agafava la pilota i, després d'una grandíssima jugada individual, transformava un autèntic golàs que deixava l'Artesa amb l'avantatge d'1 a 0 a la mitja part.

Malgrat això, la segona no va començar d'una manera tan positiva i quan només s'havien disputat 5 minuts l'Alpicat aconseguia posar l'empat al marcador a través d'un gol de córner. El partit avançava i, el pas del temps i el cansament, feia que el joc fos cada cop més trencat. En una d'aquestes

accions, després d'un xut de fora l'àrea de Manel, Edu Guasch aprofitava un mal refús del porter per poder tornar a avançar l'Artesa al marcador. Semblava que d'aquí fins al final del partit l'equip podria aguantar el resultat i sumar els 3 punts a casa però, una pèrdua innocent en la frontal de l'àrea pròpia, permetia a l'Alpicat tornar a posar les taules al marcador a falta de 5 minuts pel final. Malauradament, tot i estar el partit trencat i gaudir tant d'ocasions a favor com en contra, el resultat no es mouria i l'empat a 2 quedaria com a empat final.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, F. Peiró, M. Pifarré, M. Hortal (M. Hernández), M. Grau, E. Guasch (I. Vidal), G. Tió, G. Hernández, J. M. Rueda, J. Sierra i S. Reluy.

CF Alpicat: J. Domínguez, R. Egea, A. Ciruela, J. Vendrell, X. Gomà, J. Berbegal (A. Calsina), J. Lluill (X. Barbero), E. Pallàs (E. Alfageme), S. Requena, J. Pla (H. Oubihi) i S. Agustí (E. Cons).

CF Balafia 2 – CF Artesa de Lleida 1 (24-10-2021) PRIMERA DERROTA DE LA TEMPORADA

L'Artesa no aconsegueix treure cap punt de la seva visita al camp del Balàfia en un partit que ha acabat 1 a 2 i on l'equip local ha sabut aprofitar els detalls per emportar-se el partit.

L'inici del matx ja ha començat de la pitjor manera per les aspiracions artesenes ja que en el minut 7 de partit el Balàfia aconseguia posar-se per davant en el marcador. Malgrat aquest cop, l'Artesa s'ha sabut sobreposar ràpidament i ha reaccionat amb l'empat a 1, obra d'un enratxat Manel Grau que veu porta jornada rere jornada. Mentrestant, el partit anava prou bé per l'Artesa i durant els primers 30 minuts de partit s'ha pogut avançar al marcador, però no s'han aprofitat les ocasions. Per acabar la primera part, l'últim quart d'hora ha estat de domini més local.

Així les coses, la segona part ha estat un reflex clar d'aquest últim quart d'hora de la primera part, on el Balàfia ha agafat una inèrcia positiva i feia mal al conjunt artesenc amb jugades interiors. Malgrat això, el gol que els ha donat la victòria ha arribat per un error defensiu de l'Artesa, al minut 56 de partit. A partir d'aquest moment, els locals han sabut gestionar l'avantatge en el marcador i en l'última mitja hora l'Artesa no ha sabut crear el perill necessari per a treure quelcom positiu de la visita a Balàfia.

CF Balafia: P. Costa, A. Viles (I. Cornadó), J. Jané, D. Bosch, H. Badia (F. Del Morsal), A. Fernández (J. Hernández), I. Lorenzo, B. Monturiol, A. Clavero, C. Fernández i M. Lozano.

CF Artesa de Lleida: C. Garcia, F. Peiró, M. Pifarré, M. Grau, I. Vidal (J. Mateos), E. Guasch (G. Palou), G. Hernández, M. Hernández (J. M. Rueda), J. Sierra, J. M. Sanz i S. Reluy.

CLASSIFICACIÓ

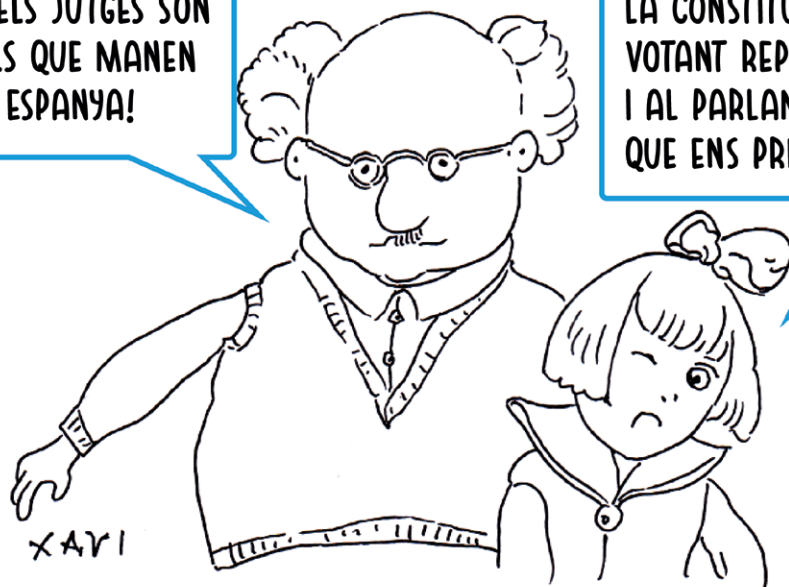
P	NOM	PUNTS	J	G	E	P	F	C
1	 ALPICAT, AT. C.A	17	7	5	2	0	27	6
2	 LLEIDA ESPORTIU, CLUB B	16	7	5	1	1	23	8
3	 TORREFARRERA C.F. A	13	8	4	1	3	19	11
4	 JUNEDA, C.F. A	13	7	4	1	2	11	7
5	 BALAFIA, C.F.U.E. A	12	7	4	0	3	12	14
6	 TERMENS, A.D. A	10	7	3	1	3	12	14
7	 ARTESA LLEIDA, C.F. A	9	6	2	3	1	10	7
8	 ALBI, C.F. A	7	7	2	1	4	9	10
9	 ANDORRA, F.C. B	5	6	1	2	3	8	14
10	 PARDINYES C.F. A	5	7	1	2	4	10	18
11	 SUDANELL, C.F. A	0	7	0	0	7	2	34

HUMOR: L'AVI I LA NETA

Xavi

NOIA! EL CAPITAL I ELS JUTGES SÓN ELS QUE MANEN A ESPANYA!

DONCS, SI ÉS AIXÍ NO SÉ PER QUÈ VAU VOTAR LA CONSTITUCIÓ I L'ESTATUT I CONTINUEM VOTANT REPRESENTANTS A LES CORTS GENERALS I AL PARLAMENT. EM SEMBLA QUE FA TEMPS QUE ENS PRENEN EL PÈL A TOTS PLEGATS.

ENTRETENIMENTS

SOPA DE LLETRES

Miquel À. Navarro

SUDOKU

Lluís Gil

Busqueu els noms de 14 mesures de capacitat o volum catalanes, algunes en desús.

T	R	A	U	Q	U	A	R	T	O
B	A	L	M	U	D	I	B	A	P
A	F	R	O	A	O	M	E	R	E
R	O	E	M	R	I	Y	B	O	T
C	N	T	E	T	E	A	C	D	R
E	N	S	G	E	R	T	O	A	I
L	I	E	B	R	N	E	S	G	C
L	R	S	A	O	F	U	S	E	O
A	F	L	Y	L	I	L	A	R	S
R	I	T	N	A	C	A	B	E	M

	4		2	5		3	7		
	3	2	9		6	8	5		
8						2			
			8	6					
5		3		4	2				
	2	8							
				8	9	6			
			5		1	4		3	
7								4	

PROBLEMA D'ESCACS

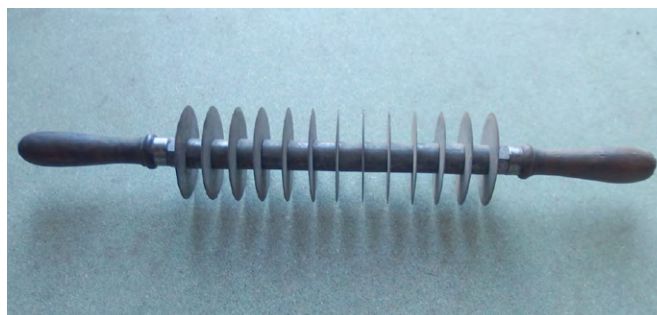
Abert Batiste

Juguen blanques i guanyen la partida en 2 moviments.

ENIGMA

Ens sabríeu dir per a què serveixen els dos estris de la imatge?

Sol·lució a l'enigma del mes passat:
Maces per comprimir la brisa del raïm a la premsa de vi.
No vam tenir cap resposta

MOTS ENCREUATS

Solucions a la pàgina 39

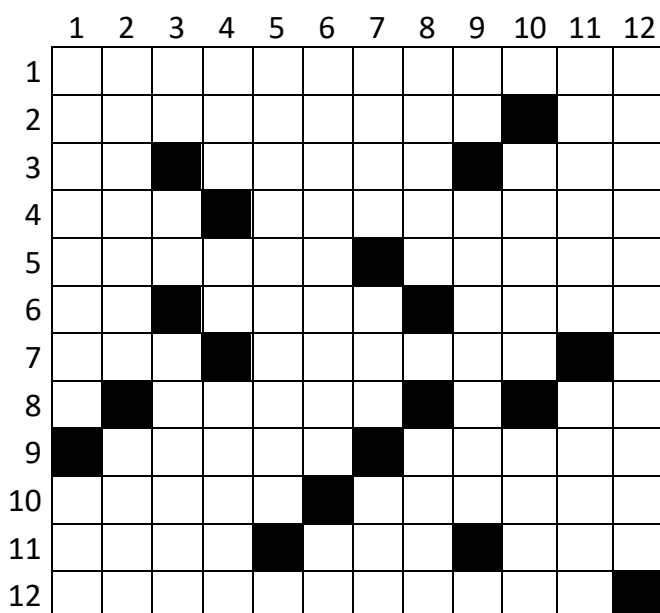
Miquel A. Navarro

HORIZONTALS

1. Certes dones pirates. 2. Cirurgiana. Article. 3. Article girat. Buida, escup. Patxada, pinya. 4. D'arròs o de blat. Magnetitzada. 5. Orgull, arrogància però girat. Seves. 6. Consonants consecutives. Si vols (...). Ple d'ira. 7. Escola Àrab Palestina. Al revés, no intern. Radi. 8. Fa plurals. Nom d'home. Vocal. Té 5 dits. 9. Heroics, gloriosos. Al revés, home elegant. 10. En femení, gran quantitat. Treure. 11. Al revés, somera. Preposició. Cargol, tirafons. 12. Ceguesa diürna.

VERTICALS

1. Divertides, bromistes. Ganxo per pescar, cap per avall. 2. Gas usat a les guerres. Entre el paleocè i l'oligocè. 3. Article girat. Abans de Crist. Antiga vestidura grega. 4. Ràbia, còlera. L'antic PP. Mesura per a líquids. 5. De l'antiga Babilònia. Radi. 6. Pluviòmetres. Fet de farina. 7. Arrels d'un arbre. Article plural illenc. Coberta, pàtina. 8. Prefix oposat a "cis". Pal amb barret. On es munyen les ovelles cap per avall. 9. Escola Agrària. Bosc de teixos. Fòsfor. 10. Acaba infinitius. Relliscar, rodolar. A punt de casar-se.

11. Planta aquàtica. Nom de dona. 12. Feines mal fetes.

MUNICIPIS BANDA AMPLA

Artesa de Lleida deixa de pagar el rebut d'internet pel mal servei

Acte de protesta de l'alcalde, Pere Puiggròs, per defensar els interessos dels veïns || Pels continus talls i fallades en la connexió i desatenció de la companyia

E. F

ARTESA DE LLEIDA | L'ajuntament d'Artesa de Lleida ha deixat de pagar els rebuts d'internet i telefonia mòbil a la companyia Movistar per les "deficiències del servei" que reben els veïns, pels continus talls en la connexió a través de fibra òptica. L'alcalde, Pere Puiggròs, va explicar que és "una mesura de pressió i d'un acte de rebel·lia" contra les grans operadores, que "cobren el que volen i no ofereixen el servei que paguem els ciutadans".

L'alcalde vol així "defensar els drets dels veïns", la qual cosa ha presentat una declaració de disconformitat pel servei que presta la companyia. Va assegurar que hi ha talls continus

Imatge d'arxiu d'Artesa de Lleida.

EQUIPAMENTS

Deixen de pagar factures del teatre, centre mèdic, escola de música o seu consistorial, que segueixen amb internet

d'internet de tres o quatre dies seguits, no hi ha senyal per veure la televisió i que la falta de connexió a internet afecta els comerços i serveis. "N'estem una mica farts, ens sentim desatesos i aïllats, però ens continuen cobrant igual", va dir.

Puiggròs va explicar que fa deu dies va donar l'ordre al secretari municipal de deixar de pagar els rebuts a Movistar d'equipaments públics com la seu consistorial, el teatre, l'escola de música o el centre mèdic local. Va assegurar que de moment no els han tallat el servei i espera que "algú de la companyia doni la cara i ens preguntí que passa". Fa un any Movistar va desplegar la fibra òptica i els van donar un telèfon de contacte per a emergències "en el qual mai no responen o ens diuen que no consta cap avaria", va dir.

És una situació que també es dona al municipi de Puigverd de Lleida, que ha iniciat una recollida de firmes per protestar (vegeu desglossament).

Puigverd de Lleida també es queixa i recull firmes

■ El municipi de Puigverd de Lleida també pateix repetidament els talls en la banda ampla i es queda sense telefonia mòbil. Una cosa que segons l'alcaldesa, Sandra Barberà, "és insostenible i ocasiona molts problemes als veïns".

"El servei no és bo i no ens atenen", va recalcar. El consistori continua pagant les factures malgrat que ha iniciat una recollida de firmes que, conjuntament amb les d'Artesa de Lleida, presentaran a la companyia i a les administracions per obtenir una solució definitiva a les carències del servei.

ADMINISTRACIÓ INVERSIONS

El cançoner popular català amb el grup Krrregades de Romanços

L'Associació Cultural Àgora d'Albatàrrec i el grup de música de tradició oral Krrregades de Romanços han posat en marxa l'activitat *Participa del Flow dels nostres padris. Recuperem les cançons de l'Obra del Cançoner*, en el marc de les Jornades Europees de Patrimoni 2021. El 9 d'octubre, els alumnes de l'escola de música CIM i d'El Roser de Sudanel, cantaran *L'hostal de la Perera*, i el dia 10 l'activitat es traslladarà a Albatàrrec i Artesa de Lleida. La segona setmana d'octubre es farà a Lleida.

LA CUINA FEMOSA

Lluís Gil Fontanet

Avui La Femosa us presenta dos plats on les cuineres es cobreixen de glòria amb dues postres fàcils, però on es posen en pràctica les tècniques supremes per fer xuclar els dits dels comensals.

MOUSSE DE TORRÓ

Recepta per a 12 persones

Per fer la mousse de torró

- 1 barra de torró de Xixona, del tou
- 200 g de nata muntada
- 3 fulls de gelatina, si són dels prims 6 fulls
- 3 cullerades soperes de sucre
- 3 rovells d'ou

Per fer la mousse de xocolata

- 1 barra de xocolata com a mínim del 70% de 250 g
- 200 g de nata muntada
- 3 fulls de gelatina, si són dels prims 6 fulls
- 3 cullerades soperes de sucre
- 3 ous sencers

Per fer la crema

- 3 ous
- ¾ de litre de llet
- ½ sobre de flam Potax o similar

Temps de cocció, una hora i mitja més una bona estona al frigorífic

Es necessiten unes flameres o recipients per poder caramel·litzar l'interior del recipient.

S'esmicolen els torrons en una batidora tipus *Minipimer* afegint-hi 3 cullerades de sucre amb 3 rovells d'ou fins que el conjunt quedi com un puré.

Els 3 fulls de gelatina s'hidraten en aigua natural. Batem tota la nata amb una cullerada de sucre i agafem la meitat de la nata per afegir a la preparació anterior juntament amb la gelatina i ho agermanem. Posem aquesta preparació en flameres i les omplim fins a la meitat, a continuació les flameres van a la nevera.

La xocolata es desfà al bany maria amb 2 o 3 cullerades d'aigua o un pessic de mantega amb el foc suau. Es remena amb cura i es deixa refredar una mica per

afegir-hi els tres fulls de gelatina que s'han preparat de la mateixa manera que abans. Separem els rovells de les clares, als tres rovells d'ou els hi afegim la resta de sucre i l'altra meitat de nata muntada i les clares pujades al punt de neu i s'integra amb la xocolata que no ha d'estar massa calenta, ja que podria quallar els rovells i desmanegar la nata i les clares muntades.

Traiem les flameres de la nevera i les acabem d'omplir amb la preparació que acabem de fer i ho tornem al fred fins que estigui tot pres.

La crema es fa amb tres quarts de llet, els ous i la meitat d'un sobre de flam Potax, quan està al punt s'aboca sobre els platerets o cassoles que tenim preparades amb un gruix de mig centímetre o al gust. Quan està presa la crema es presenta amb el contingut de les flameres.

PASTÍS DE FORMATGE

La Neus ens presenta unes postres simples i definitives per aconseguir una satisfacció al final d'un bon dinar o en qualsevol altre moment amb una elaboració elemental, ho heu de provar.

Recepta per a 12 persones

- 1 terrina de formatge de Philadelphia
- 4 ous
- 2 iogurts
- 4 cullerades soperes de farina
- 8 cullerades soperes de sucre
- 100 g de panses de Corint
- Una mica de mantega

Temps de cocció, 45 minuts

Tots els ingredients menys les panses es posen a la batidora, quan està homogeneïtzat el producte es posa al motlle untat amb mantega i s'enforna.

Passats 5 minuts quan la pasta està mínimament quallada s'escampen per sobre les panses i es torna a enfornar durant 35 minuts més fins que les vores del pastís queden daurades.

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament973 16 71 62
 Assistent social dimecres alterns973 16 71 62
 Correus 9h a 10h de dilluns a divendres
 Farmàcia973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Emma Solé618 90 95 12

Clínica Ica Natura (Pardinyes)973 22 82 22
 Clínica Riu Ebre (Cap Pont)973 21 65 49
 Consultori mèdic local.....973 16 72 91
 Metge urgències Dies feiners 15h a 8h i els festius
 tot el dia973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

ESCACS

Solució:

1. a4,...	2. b4++
a. Si ..., Axb3	a. Si ..., c5
2. Ac7++	2. Ac7++
a. Si ..., Tb8	

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. FILIBUSTERES. 2. OPERADORA. LA. 3. LE. ABO-
 CA. COP. 4. GRA. IMANTADA. 5. ELACIÓ. SEUES.
 6. ST. POTS. IRAT. 7. EAP. EXTERN. R. 8. S. ELIES.
 E. MA. 9. ÈPICS. DANDI. 10. MOLTA. TRAURE. 11.
 RUCA. PER. VIS. 12. HEMERALOPIA.

VERTICALS

1. FOLGOSES. HAM. 2. IPERITA. EOCÉ. 3. LE. AC.
 PÈPLUM. 4. IRA. AP. LITRE. 5. BABILÒNICA. R. 6.
 UDOMETRES. PA. 7. SOCA. SES. TEL. 8. TRANS. T.
 ORRI. 9. EA. TEIXEDA. P. 10. R. CAURE. NUVI. 11.
 ELODEA. MARIA. 12. SAPASTRADES.

SUDOKU

9	4	6	2	5	8	3	7	1
1	3	2	9	7	6	8	5	4
8	5	7	4	3	1	2	6	9
4	7	1	8	6	3	5	9	2
5	9	3	1	4	2	7	8	6
6	2	8	5	9	7	4	1	3
3	1	4	7	8	9	6	2	5
2	8	5	6	1	4	9	3	7
7	6	9	3	2	5	1	4	8

SOPA DE LLETRES

QUARTEROLA. QUARTÓ. MITGERA. SESTERÓ.
 BARCELLA. CÀNTIR. TEULA. QUART. BARRAL.
 REGADORA. COSSA. SESTER. PETRICÓ. ALMUD.

ARA I SEMPRE TRIEM PRODUCTES I COMERÇOS LOCALS
 COMPREM A ARTESA, FEM POBLE!

11 de setembre

Visita guiada al Museu de Prehistòria

Concentració de rebuig a la detenció del President Puigdemont

Festa il·legal

IMATGES D'ACTUALITAT

Activitat teatral

Incendi de la minideixalleria

Continuen les obres de la depuradora

Castanyada a l'escola Els Til·lers